ՊԱՅՄԱՆՔ

Տարեկան գին	Կ. Պոլսոյ համար	10	Մէճիտ.
» »	Գաւառաց »	12	»
Վեցամսեայ »	Կ. Պոլսոյ »	5 1/2	»
» »	Գաւառաց »	6 1/2	»

Օտար թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ. է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի։

ՄԱՍԻՍ

ԼՐԱԳԻՐ

30 ՓԱՐԱՅ — ՀԱՆԱՊԱԶՕՐԵԱՅ — 30 ՓԱՐԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ՊԱՅՄԱՆՔ

Դուրս գնացած լրագրաց ծախուց ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյս վերաբերեալ նամակ կամ որ և իցէ գրութիւն խմբագիր—Տնօրէնին պիտի ուղղուի. Կ. Պոլիս Բիզա փաշա եօգուշը, Շարգ Զաքըրըը թիւ 33 Մասիսի գրասենեակը։

Հանդերձ ծախքը չվճարուած նամակ չընդունուիր։

Զտպուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Խառն. — Հեռագրական. — Ազգային լուրեր. — Քաղաքական տեսութիւն. — Գէորգ Դ. կաթողիկոս եւ Պ. Մարկոս Աղաբէգեանց. — Հաշուեցոյց Ս. Երուսաղիմայ վանուց. — Չմշկածագի վիճակը. — Թերթօն Մասիսի։

Կ. ՊՈԼԻՍ 4 ՓԵՏՐՎԱՐ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Կայսերական հրամանաւ՝ Պետական խորհրդոյ քարտուղար Բէչիր պէյ կայսերական պալատան արարողապետի Բ. օգնական անուանեցաւ։

Վեհ. Սուլթանը Շէրիֆ Նասիր և Շէրիֆ Եօմէր էֆէնտիներուն Միրիմիրանի աստիճան և Գ. կարգի Մէճիտիէ պատուանշան շնորհեց։

Մեծ. Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշա չորեքշաբթի օրը կայսերական պալատն հրաւիրուելով, չկրցաւ Բ. Դուռն երթալ, հետեւապէս Նախարարաց խորհրդոյ սովորական նիստը չկրցաւ գումարիլ։

Աւստրիոյ, Իտալիոյ և Սերպիոյ դեսպանք երէկ Բ. Դուռն երթալով տեսակցեցան Բարձր. Մեծ-եպարքոս Սայիտ փաշային, արտաքին գործոց նախարարին և խորհրդական Ցառեան Յարութիւն էֆէնտիին հետ։

Ելմտական նախարարութիւնն երէկ յուլիսի ամսականը բաշխեց Բ. Դրան պաշտօնատարաց։

Ոստիկանութեան Նախարար [illegible] փաշա երէկ Բ. Դուռն երթալով ինչ ինչ հրահանգներ առաւ Մեծ-եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայէն։

Հելլենական դեսպան Պ. Քոնդուրիոթի չորեքշաբթի իրիկուն կոչունք մը տուաւ դեսպանաց։

Արտաքին գործոց Նախարարութեան խմբագրութիւնը քննող յանձնաժողովը նախընթաց օրը վերստին գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Ցառեան Յարութիւն էֆ.ի։

Կ. Պոլսէն կը հեռագրեն Եւրոպական լրագրաց թէ վեհ. Սուլթանը չէ ուզեր Պուլղարական պատուանշան մը հաստատելու իրաւունք տալ Պուլղարիոյ Աղեքսանդր Պաթէնպէրկ իշխանին, բայց ի հարկին Օսմ. պատուանշաններ տալու արտօնութիւն տուեր է անոր։

Երէկ զրոյց ելաւ թէ Ափրիկեան Տրիպոլսոյ իտալական հիւպատոսարանին դէմ թշնամական ցոյցեր եղած են։ Վագըթ կը հերքէ այս զրոյց և կ'ըսէ թէ միամիտները խաբելու մտօք հնարուած է։

Ոստիկանութեան Նախարար [illegible] փաշա քանի մ'օրէ ի վեր գիշերներն ոստիկանութեան պահականոցներն այցելելով անձամբ կը քննէ թէ ոստիկանք իրենց պաշտօններն անթերի կը կատարե՞ն։

Աւստրիական Լոյտի ընկերութեան Արկոյ անուն շոգենաւն, որ չորեքշաբթի օրը Վառնա երթալու համար մայրաքաղաքիս նաւահանգիստէն մեկնած էր, Պէյքոզի մօտ խրելով չկրցաւ իր ճամբան շարունակել։ Լոյտի ընկերութեան տնօրէնութիւնը խրեալ շոգենաւին մէջ գտնուած ուղեւորներն ու թղթատարական պայուսակներն Աւստրիա շոգենաւը փոխադրելով հետեւեալ օրը Վառնա ղրկեց։ Իսկ խրեալ շոգենաւն երէկ առաւօտ նաւաձիգ շոգենաւուց օգնութեամբ ազատեցաւ՝ առանց մեծ վնաս կրելու։

Ձմրան եղանակին խստութեան և Սև ծովու մէջ տիրող փոթորկաց չնայելով Տօպրուճայէն խումբ հետզհետէ մայրաքաղաք կը գաղթեն։ Այս իրողութիւն նշան մ'է թէ յառաջիկայ գարնան գաղթողաց թիւն աւելի մեծ պիտի լինի եթէ Ռումանիոյ կառավարութիւնը գաղթականութեան հոսանքը կասեցնելու համար ազդու միջոցներ ձեռք չառնու։

Գահիրէէն կը հեռագրեն առ Տէյլի Նիւզ թէ Եւրոպացւոց նկատմամբ բնիկ ժողովրդեան բռնած դիրքն աւելի քան երբէք թշնամական է։ Զակազիկի շրջակաները չորս Եւրոպացիք թշնամանուեր են Արաբներէն։ Ցոյժ անտեղի զրոյցներ տարածուած են գիւղօրէից մէջ. ի մէջ այլոց կ'ըսուի եղեր թէ Արապի փաշա ի մօտոյ Եգիպտոս պիտի վերադառնայ ընդ պաշտպանութեամբ Ֆրանսայի և Ռուսիոյ։

Երէկ Պէռլինէն հեռագիր մը հռչակաւոր երաժիշտ Պ. Ռիչար Վակների մահը ծանոյց մեզ։ Պ. Ռիչար Վակներ, որ ապագայ՝ երաժշտութեան հայրը կը կոչուի, 1813 մայիս 22ին ծնած է Լայբցիկի մէջ, հետեւապէս մեռած ժամանակ գրեթէ 70 տարեկան էր։ Իր ուսումը նախ Տրէզտայի և ապա Լայբցի[...] մէջ ըրաւ, [illegible] մեծ տրամադրութիւն ցուցուց երաժշտութեան, և Տրէզտայի մեծ թատրոնին երաժշտապետ եղաւ երկար ժամանակ։ Պ. Վակներ երաժշտութեան մէջ բարեփոխումներ մուծոյց, բայց չափէ դուրս ինքնահաւան լինելով կ'արհամարհէր ինչ որ Վակներեան չէր, այս պատճառաւ Եւրոպիոյ մէջ թշնամիներ յարոյց իրեն դէմ։ 1849ին Տրէզտայի մէջ պատահած քաղաքական խռովութեանց եռանդուն գլուխներէն մին լինելով՝ Սաքսի թագաւորին պալատն հրկիզել ուզեց, և ի մահ դատապարտուելով Գերմանիայէն փախաւ Զուիցերիա ապաստանեցաւ. անկից ալ Լոնտրա գնաց, ուր ժամանակ մը երաժշտասէր ընկերութեան տնօրէն եղաւ։ 1865ին Պաւիէրայի երիտասարդ թագաւորին, որ Պ. Վակների հանճարին վրայ սքանչացողներէն մին էր, զայն Միւնիխ հրաւիրեց, ուր Վակներ՝ իր սքանչացողին պաշտպանութեան շնորհիւ՝ կրցաւ յաղթել այն նիւթական դժուարութեանց, որք իր ճանբուն վրայ կը կանգնէին, և յաջողեցաւ բարձր դիրք մը բռնել երաժշտաց դասուն մէջ։

Վերջին օրերս անձնասպանութիւնք կարծես համաճարակ հիւանդութեան մը հանգամանքն առած է։ Սպարապետութեան դրան քարտուղարներէն Սալիհ պէյ՝ երեքշաբթի օրը ըեվոլվէրով ինքզինք զարկաւ սպաննեց։ Վրայէն նամակ մը գտնուեցաւ, յորում կը ծանուցանէր թէ ինքզինք սպաննելու որոշում տուած էր։ Վերջին ութ աւուր մէջ չորս անձնասպանութիւնք գործուեցան Կ. Պոլսոյ մէջ։

Առեւտրական Նախարարութիւնը պաշտօնական ազդով մը հրաւէր կը կարդայ բնիկ և օտարազգի վաճառականաց, որպէս զի իրենց անուններն առեւտրական սենեկին տումարներուն մէջ արձանագրել տան։ Առեւտրական սենեակը կայսերական կառավարութեան և վաճառականաց միջեւ յարաբերութեանց միջնորդ լինելով, դատական իշխանութիւնը շատ անգամ անոր կը դիմէ որ և է վաճառականի վրայ տեղեկութիւն առնելու համար. եթէ վաճառականաց անուանք արձանագրեալ չլինին յատուկ տումարներու մէջ, առեւտրական սենեակն իրմէ ուզուած տեղեկութիւնը չկրնար տալ և հետեւապէս վաճառականաց գործերուն կարգադրման դիւրութիւն մ'ընծայելու անկարող կը լինի. անկից զատ, վաճառականաց վերաբերեալ երաշխաւորագրեր կայսերական հրամանաւ պէտք է որ այսուհետեւ առեւտրական սենեկին կողմէ վաւերացեալ լինին. բայց որովհետեւ առեւտրական սենեակն իր տումարներուն մէջ չարձանագրուած վաճառականներուն հաստատութիւնն ու վարկն որոշելու անկարող պիտի լինի, այնպիսիք վաճառական չպիտի համարուին, կ'ըսէ յիշեալ պաշտօնական ազդն, յանուն առեւտրական նախարարութեան։

Գամարոյէն փետր. 7 թուով կը գրեն թէ Թուրքոյ-Գարատաղի սահմանագծելը դժող յանձնախումբը լուծուեր է։ Օսմ. պատուիրակ Գաւարի պէյ անձնական տկարութեան պատճառաւ Շքոտրա մնացեր է. իսկ Գարատաղի պատուիրակը Ջէթինէէ վերադարձեր է։

Մայրաքաղաքիս Գըրգ-Չէշմէ թաղը բնակեալ Մէհմէտ էֆէնտի անուն Թուրք մ'երէկ յանկարծամահ եղաւ։

[...] Տէյլի Թելեկրաֆ լրագրին։

«Սերպիոյ թագաւորական գահուն թեկնածու Գարաճորճեվիչ իշխանին և Գարատաղի Նիքիթա իշխանին դուստր Զօրքա իշխանուհւոյն միջեւ առաջադրեալ ամուսնութիւնը բաւական մեծ կարեւորութիւն ունեցող դէպք մ'է։ Անշուշտ Ռուսաց Ցարը պիտի տայ Զօրքա իշխանուհւոյն օժիտն, որովհետեւ Ռուսիոյ միջոցաւ կատարուած է այս ամուսնութեան բանակցութիւնըն, երբ Գարատաղի իշխանը Պետրբուրկ կը գտնուէր։ Սերպիոյ Միլան թագաւորն, որ այսօր Աւստրիոյ դաշնակիցն և անոր պաշտպանեալն է, Ռուսիոյ ձեռքէն սահեցաւ. իսկ Նիքիթա իշխանը Ռուսիոյ նկատմամբ միեւնոյն դիրքին մէջ կը գտնուի. իր դուստրը՝ Զօրքա իշխանուհին՝ Ռուսիոյ մէջ կրթուած է և կայսերական ազգատոհմին մտերմուհիներուն կարգէն է։ Հետեւապէս յիշեալ իշխանուհւոյ ապագայ ամուսինն և Սերպիոյ գահուն թեկնածուն այն է Քարաճորճէվիչ իշխանն՝ այսուհետեւ աւելի հաւանականութիւն պիտի ունենայ Միլան թագաւորին յաջորդելու։»

Աւստրիոյ կառավարութիւնը Լոնտրա գումարեալ դեսպանախորհրդին մէջ իր ունեցած պատուիրակներուն թիւն երեքի հաներ է։ Անկից կը հետեւի թէ, կ'ըսէ Վագըթ, Աւստրիա մեծ կարեւորութիւն կուտայ Դանուբի խնդրոյն։

Ֆրանսական Թան լրագրին Պէրլինի թղթակիցը կը հեռագրէ թէ Պէրլինի մէջ վերջին օրերս զինուորական ժողով մը գումարուեր է ընդ նախագահութեամբ Վիլհէլմ կայսեր։ Մոլթքէ կոմսը, պատերազմական գործոց նախարարը, ծովային գործոց նախարարն, և այլ բարձրաստիճան զօրավարք ներկայ էին։

Գերմանական կառավարութիւնն հրաման ըրաւ ծովային գործոց նախարարութեան որպէս զի բոլոր Գերմանական մարտանաւերը զէնք՝ զինուորական կրթութիւններ կատարելու համար։ Այս առթիւ բազում ծովային սպայից աստիճանները բարձրացան։

Սթամպուլ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Նիկոմիդիոյ մօտ արտի մը մէջ մարմարեայ չորս արձաններ գտնուեր, և մեծ զգուշութեամբ Նիկոմիդիա փոխադրուելով կառավարութեան յանձնուեր են։

Նոյն լրագիրը կը ծանուցանէ նաեւ թէ Սպարապետութիւնն ընկըսած գաւառաց վրայ Հէմվալէներ տալ սեպտեմբերէն մինչեւ յունվար անվճար մնացած ամսականներուն փոխարէն։

Անցեալ օր Վագըթ միջադէպ մը կը պատմէր իբր թէ Պետական խորհրդոյ անդամ Քոնսթանթին Քարաթէոտորի էֆէնտի, որ Լոնտրա գումարեալ դեսպանախորհրդին Օսմ. երկրորդ պատուիրակ նշանակուած էր, ճանբու ծախուց համար 300 Օսմ. ոսկի առեր և յետոյ չէ ուզեր ետ տալ։

Քարաթէօտորի էֆէնտի այսօր Վագըթի նամակ մ'ուղղելով կը հերքէ այս միջադէպին նկատմամբ յիշեալ լրագրոյն տուած լուրերն։

Սէլանիկի կուսակալութեան մաքսատանց վերատեսուչ Բիզա պէյ և Թուրքոյ-Հելլենական սահմանագլուխը գծող յանձնախմբին քարտուղար Օննիկ էֆէնտի երէկուան թղթաբեր շոգենաւով մայրաքաղաք [...]

Ճէրիտէ կը ծանուցանէ թէ յառաջիկայ մարտէն, որ Օսմ. ելմտական տարւոյն սկիզբն է, կրկնատումարի դրութիւնը պիտի գործադրի բոլոր թաղապետական պաշտօնատանց մէջ։

Սէլվրիի տասանորդաց տնօրէն Ահմէտ էֆէնտի պաշտօնանկ լինելով դատաստանի ենթարկեցաւ զեղծումներ գործած լինելուն համար։

ԱԶԴ

Արեւելեան երկաթուղեաց տնօրէնութիւնը պատիւ ունի ծանուցանել հասարակութեան թէ մինչև Ջէքմէճէ բանող վերջին ուղեւորցին մէջ A և B տառերով նշանակեալ կառախումբերն, 1883 փետ. 5/17էն սկսեալ պիտի ջնջուին։

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ
ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԵԱՑ

ՀԵՌԱԳՐԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Փարիզ 14 փետր.

Հանրապետութեան Նախագահն այսօր խորհրդակցեցաւ նախ Պ. Ֆրէսինէի հետ, եւ ապա երեսփոխանական ժողովոյ եւ ծերակոյտի Նախագահներուն հետ։

Հաւանական է որ Ֆալիէրի Նախարարութիւնը թէպէտ հրաժարեալ՝ դեռ քանի մ'օր պահէ իւր պաշտօն։

Բազմաթիւ վաճառականներէ եւ արուեստաւորներէ բաղկացեալ պատգամաւորութիւն մ'այսօր Հանրապետութեան Նախագահին աղերսագիր մը մատոյց, որով յաճախակի Նախարարական տագնապներու երեսէն վաճառականութեան եւ արուեստից կրած վնասն անոր ուշադրութեան կը ներկայէ։

Հանրապետութեան Նախագահը պատասխանեց թէ իրաց վիճակին դարման տանելու պիտի ջանայ։

Երեսփոխանական ժողովոյ յանձնախումբն, որ թեկնածու իշխանազանց վերաբերեալ եւ ծերակոյտէն ընդունուած ծրագիրը քննելու պաշտօն ունի, Պ. Վատէնկտօնի ծրագիրը մերժեց եւ Պ. Ֆլոքէի առաջարկն ընդունեց։ Բայց երեսփոխանական ժողովոյ մեծամասնութիւնն իրաւախոհութեան մը նպաստաւոր կ'երեւի։

Ֆլոր անուն մարտանաւն հրաման եղաւ որ Մատակասկար երթայ։

Լոնտրա 14 փետր.

Մորնինկ Բոսթ կը հաւաստէ թէ Գերմանական դեսպան Մինսթէր կոմսը դեսպանախորհրդին մէջ ծանր առարկութիւններ յարուցեր է Ռուսիոյ առաջարկին դէմ։

Նիւ Եորք 14 փետր.

Լուիզվիլ եւ Սինսինաթիի մէջ մեծ ողողումներ եղան. բազմաթիւ մարդիկ խեղդուեցան։

Լոնտրա 15 փետր.

Անգլիոյ պանքան իւր դրամազեղչն 0/0ին 3 1/2 որոշեց։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ Օրթագիւղ գնաց և Մաքսուտեան վսեմ. Սիմոն պէյին հիւր եղաւ։

Այս առաւօտ Ներքին գործոց նախարար Բարձր. Մահմուտ Նէտիմ փաշային այցելութեան գնաց, և անտի Պատրիարքարան վերադարձաւ։

Արսլանեան Արժ. Ներսէս վարդապետին Բաղէշի առաջնորդութենէն հրաժարելուն վրայ, Պատրիարքարանի կողմէ երեք ընտրելեաց ցանկ մը ղրկուած էր Բաղէշի Ազգ. վարչութեան, և ընտրելի ցոյց տրուած էին Գրիգոր եպիսկոպոս Մինթանճեան, Աղեքսան վարդապետ Ռնճէեան և Վահան վարդապետ Պառախզակյի։

Բաղէշի Քաղ. ժողովին կողմէ եկած հեռագիր մը կը խնդրէ Ազգ. Պատրիարքարանէն որ ընտրելեաց ուրիշ ցանկ մը ղրկուի։

[...] տխրալի են։ Հրդեհը մեծ վնաս տուած է Հայ ժողովրդեան և շատեր անգործ են այսօր, իսկ տեղական կառավարութիւնը կը շարունակէ թէժէթթիւի տուրք պահանջել։ Ցայտնի անկանոնութիւն մ'է այս, որ անշուշտ թիւրիմացութեան մը արդիւնք պէտք է լինի. Թէժէթթիւի տուրքը շահու վրայ հաստատուած է, արդ՝ երբ ժողովրդեան մէկ մասն այլ եւս խանութ չունի և շահ չըներ, ի՞նչպէս կարելի է թէժէթթիւի տուրք պահանջել։ Եթէ այսպիսի անկանոնութիւն մը յիրաւի տեղի կ'ունենայ, Բաղէշցիք պէտք է կեդրոնական կառավարութեան արդարութեանը դիմեն, որ ապահով ենք թէ չուզեր որ մեծ աղէտէ մը վնասուած դժբախտ ժողովուրդ մը կառավարական պաշտօնէից ոմանց ձեռամբ ալ նեղուի։

Բաղէշի կուսակալը Սղերդ կը գտնուի, ուստի բնականաբար չկրնար մօտէն հսկել Բաղէշի փոխական գործոց վրայ։ Ցեղւոյն ազգայինք անհոգիւ և անխնամ վիճակի մէջ են։

Կը լսենք թէ Տրապիզոնի Առաջնորդ Գեր. Տ. Մատթէոս Արք եպիսկոպոս Նշդարեանց վաղն իւր պաշտօնատեղին կը վերադառնայ։

Ֆար տիւ Պոսֆոր լրագիրն իւր երէկեան թուով կը ծանուցանէ թէ քանի մը Հայեր հանգանակութիւն բանալով Բէրայի մէջ, Ամեն. Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարքին արձանագրել տուն մը դնելու կամ կառուցանելու մտադիր են։ Մեք այս մասին որ և է տեղեկութիւն չենք առած։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսայի մէջ տագնապը կը շարունակէ։ Իշխանազուններն Ֆրանսայէն արտաքսելու առաջարկը մերժուած էր Երեսփոխանաց ժողովէն, որ բաւականացաւ իշխանութիւն տալով կառավարութեան, որ երբ հարկ տեսնէ՝ արտաքսէ զանոնք։ Բայց Ծերակոյտն իւր կարգին մերժեց զայս երկրորդ առաջարկ, և բաւականացաւ որոշելով թէ երբ իշխանազանց մին Հանրապետութիւնը տապալելու իրական փորձ մը փորձէ, կառավարութիւնը զայն դատաստանի քաշելով դատապարտել տալէ յետոյ միայն արտաքսէ։ Պ. Ֆալիէրի Նախարարութեան Երեսփոխանաց ժողովոյ մէջ տարած յաղթանակն ի դերեւ ելաւ այսպէս, և ան ալ հրաժարեցաւ։ Նաբոլէոն իշխանին անմիտ ցոյցարարութիւնը մինչեւ ցարդ երկու նախարարութեանց տապալման պատճառ եղաւ այս կերպիւ։ Իշխանն ինք, միւս կողմէ, անմեղ դատուեցաւ դատարանաց կողմէ, և բանտէն արձակուեցաւ, որովհետեւ դատաւորք նկատեցին թէ իր ցոյցարարութեան մէջ ժողովրդեան ուղղակի հրաւէր մը չկար ապստամբելու, այլ իշխանը շատացած էր Հանրապետական կառավարութեան ընթացքը քննադատելով. ուստի, քաղաքացւոց մը սովորական իրաւունքը միայն վայելած էր, և փորձ չէր փորձած յարուցանելու այն խռովութիւններ, զորս օրէնքը կը պատժէ իբրեւ ոճիր։ Բոլոր գործին ելքն անպատիւ էր օրուան Նախարարութեան համար, ուստի զարմանալի չէ որ հրաժարած լինի։ Դժուարութիւնն այժմ նոր Նախարարութիւն մը կազմելու մէջ է. որովհետեւ ցարդ Բարիզէն եկած տեղեկութիւնք ցոյց կուտան թէ Հանրապետական նշանաւոր ա[...] պաշտօն ստանձնել արդի տագնապին մէջ։ Թէ և կ'ըսուի թէ Երեսփոխանաց ժողովն ետ պիտի առնու իր որոշում և Ծերակոյտի որոշման համակերպի, բայց դեռ ստուգուած չէ այս կարծիք։ Երեսփոխանաց մէջ կայ ծայրայեղ մաս մը, որ Ծերակոյտի գոյութեան իսկ հակառակ է, քանի որ ուղղակի ընտրութեամբ չկազմուիր Երեսփոխանաց ժողովոյն պէս։ Աւելի չափաւոր երեսփոխաններ ալ կան, որք Հանրապետութիւնը վտանգէ զերծ պահելու համար անհրաժեշտ կը համարէին լիակատար իշխանութիւն տալ կառավարութեան, որպէս զի, երբ հարկ տեսնէ՝ չվարանի արտաքսել այդպիսի վտանգ մը սպառնացող թեկնածուներն։ Երեսփոխանութեան այս տարրերն անմիջապէս պիտի խոնարհին Ծերակոյտի որոշման առջեւ, և նոր նախարարութիւնն երբ կազմուի՝ Ծերակոյտին որոշման այժ պիտի տայ, թէ Երեսփոխանութեան, — ասոնք կնճռալից խնդիրներ են առ այժմ։ Կ'երեւի թէ Պ. Կամպէտա մեծ իրաւունք ունէր ընտրական դրութեան բարեփոխում առաջարկելու մասին. որովհետեւ, մինչ արդի դրութեամբ այնպիսի Հանրապետական կուսակցութիւն մը կը կազմուի, որ շատ մը կուսակցութեանց ստորաբաժանուած է, Պ. Կամպէտայի պաշտպանած ծրագրով, որ էր ընտրական միութիւն ընդունիլ նահանգները գաւառաց տեղ, աւելի միակերպ կուսակցութիւն մը կրնար կազմուիլ, և հետեւաբար, օրուան Նախարարութիւնն աւելի մեծ զօրութեան մը վրայ յենլով, նախարարական փոփոխութիւնք այսչափ շուտով իրարու չէին յաջորդեր, և Ֆրանսայի քաղաքականութեան մէջ եւս տեւականութիւն տեսնել կարելի կը լինէր։ Հիմա Ֆրանսա տարբեր դրութեամբ մը կը կառավարուի. և նախարարական փոփոխութիւնք՝ երբեմն մեծամասնութեան մը մէկ մի շարժման համեմատ՝ իրարու կը յաջորդեն շատ կարճ միջոցներու մէջ։— Այս ներքին տագնապ այնչափ կը զբաղեցնէ Ֆրանսան, որ արտաքին ամեն խնդիր մոռցուած է, և Ֆրան-

սական կառավարութիւնն ու խորհրդարանն անտարբեր կը գտնուին Եգիպտական խնդրոյն իսկ, յորում այնչափ հակառակ էին Անգլիոյ քաղաքականութեան։

Լորտ Տըֆրին կ'աշխատի բարեկարգել զԵգիպտոս, և կ'երևի թէ տակաւին ժամանակ մը Գահիրէ պիտի մնայ։ Ցունուար ամսոյ դէպ ի վերջն, ընդարձակ Տեղեկագիր մը ղրկեց իր կառավարութեան, սկիզբէն քննելով Եգիպտոսի վերակազմութեան խնդիրը։ Լորտ Տըֆրին կը պատմէ այն պարագայներ յորս Մեծն Բրիտանիա պարտաւորեցաւ զէնքով միջամտել յԵգիպտոս, և ցոյց կուտայ այն պարտականութիւններ որք այս միջամտութենէ ծագեցան Անգլիոյ համար։ Բոլոր տէրութեանց առջև, Անգլիա պատասխանատու է տևական բարեկարգութիւն մը հաստատելու յԵգիպտոս, և այդ երկրի բարոյական և նիւթական բարեկեցութիւնը պատրաստելու։ Կատարելու համար զայս պարտականութիւն, Լորտ Տըֆրին կ'ըսէ թէ միայն երկու կերպ գործողութիւնք կարելի էին։ Մին էր պարզապէս գրաւել զԵգիպտոս և կառավարել իբրև Անգլիոյ հպատակ երկիր մը. միւսն էր Եգիպտական հաստատ կառավարութիւն մը կազմակերպել, որ ինքն իրեն բաւէ, ներքին տկարութեան և արտաքին միջենայութեանց դէմ պաշտպանել զայն, մինչև որ ստուգուի թէ Եգիպտոս կրնայ տեղ մը բռնել աշխարհի ազատ ժողովրդոց մէջ։ Առջի միջին ճամբայ մը հնարել անօգուտ և վնասակար է։ Արդ, Բրիտանական կառավարութիւնը չուզեր Անգլիական գաւառ մ'ընել զԵգիպտոս, ուստի գործողութեան երկրորդ կերպն ընդունուած է։ Լորտ Տըֆրին կըլմուէ այն անօրինութիւններ, որք ի գործ կը դրուին այդպիսի հաստատուն և օրինաւոր կառավարութիւն մը կազմակերպելու համար Նեղոսի ափանց վրայ, ընդ պաշտպանութեամբ Մեծին Բրիտանիոյ։ Բանակ մը կ'կազմաւորուի ըստ չափաւոր պիտոյից Եգիպտական ժողովրդեան, այսինքն սահմանափակ թուով մը, գործակցութեամբ Անգլիացի սպայից. ոստիկանութիւն [illegible] կազմաւորուին քաղաքային օրինաց յարգ տալու և քաղաքային իրաւանց վրայ հսկելու համար միայն։ Հաստատուելու վրայ են բնիկ դատարաններ, ժողովրդեան պիտոյից և սովորութեանց յարմար, որք կառավարութեան կեղեքմանց դէմ ժողովրդեան այնպիսի պաշտպանութիւն մը պիտի ընծայեն, որ ցարդ անծանօթ էր։ Այս դատարանաց մէջ գէթ ժամանակ մը օտարազգի դատաւորներ ալ պիտի գտնուին, Եգիպտացի դատաւորաց պարկեշտութեան, անկողմնակալութեան և անկախութեան պակասը լրացնելու համար։ Քաղաքական հաստատութիւններ յօրինուած են Եգիպտական կառավարութեան քմահաճ կարգադրութեանց դէմ արգելք մը լինելու պաշտօնով։ Նախ և առաջ կայ Նախարարաց խորհուրդ մը, որուն վերապահուած է նոր օրէնք հաստատելու իշխանութիւնն, այսինքն օրէնսդրութեան իրաւունքն։ Երկրորդ ժողով մը կայ 14 անդամէ բաղկացեալ, որոյ մի մասը խտիւէն պիտի անուանի, մի մասն ալ գլխաւոր գաւառներէն ընտրուի. այս ժողովոյ հաւանութեան կը կարօտին Նախարարութեան ոչ ամեն կարևոր անօրինութիւններն։ Երրորդ ժողով մ'ևս պիտի լինի, ամբողջովին ընտրական, Եգիպտացի ժողովրդեան 44 երեսփոխաններէ բաղկացեալ, որ կարևոր պարագայից մէջ պիտի գումարի կառավարութեան արարքը քննադատելու իրաւունքով։ Վերջապէս, կայ ելմտական խորհրդական մը, որ Անգլիացի Սըր Օքլանտ Քոլվին է այժմ, և որ խտիւին և վերոյիշեալ ժողովոց խորհուրդ պիտի տայ ելմտագիտութեան վերաբերեալ նիւթոց վրայ։ Տեսականապէս, ահա կառավարական կատարեալ դրութիւն մը, յորում ժողովրդեան բաղձանքն օրինաւորապէս կը յայտնուին և փորձութեան քմածին արարքը կ'արգիլուին։ Բայց կառավարական բարւոք դրութիւն մը եթէ ժողովրդեան տակաւ զարգացման արդիւնք չէ, եթէ ժողովրդեան մէջէն իսկ չէ բղխած, այլ արտաքին օրինակաց վրայ ձևուած է, ահեւականութեան կոյս չտար։ Թայմզ, Լորտ Տըֆրինի ծրագրին վրայ խօսելով, կ'ըսէ թէ այդ Սահմանադրութիւն գեղեցիկ է իբրև օրինակ մը. բայց որովհետև Եգիպտոսի ժողովրդեան կեանքէն չէ բղխած, անոր պիտոյից և կարողութեանց արտադրութիւնը չէ եղած, անոր պատմութիւնը չյատկանէր և անոր բաղձանաց բովանդակութիւնը չէ, ուստի թուղթի վրայ շինուած այսպիսի Սահմանադրութիւն մը բարւոք կառավարութեան մը երաշխաւորութիւնը չկրնար լինել ինքնին։ Մեքենան ընտիր է և լաւ շինուած. բայց շարժող զօրութիւնը կը պակսի անոր։ Խտիւն իբրև վեհապետ կամ իբրև Գործադիր իշխանութեան Պետ գործել նո՛ր պիտի սորվի։ Իր Նախարարաց մեքենայութեանց կամ իր ժողովրդեան դաւադրութեանց դիմադրելու զօրութիւնը դեռ կը պակսի խտիւին։ Հազարաւոր տարիներէ հետէ, Եգիպտոսի ժողովուրդը բացարձակ իշխանութիւն միայն ճանչած է, և այդպիսի դրութեամբ մը կառավարուած է։ Արդի Խտիւին անկարողութիւնն և Անգլիացւոց զինուորական միջամտութիւնը վերջ տուին այդ կերպ կառավարութեան. բայց նոր տեսակ կառավարութիւն մը անոր տեղը չբռնեց անմիջապէս, և չկրնար բռնել, մինչև որ Եգիպտացի ժողովուրդը չվարժուի տակաւ առ տակաւ։ Անտեղի է ենթադրել թէ մի քանի ամսոյ մէջ Սահմանադրական կառավարութեան ամբողջ մեքենայն կրնայ գոյութիւն առնել ոչինչէ և կանոնաւորապէս բանիլ։ Թայմզ ապահով է որ Լորտ Տըֆրինի նման ճարտարամիտ քաղաքագէտ մը հասկցած է արդէն, թէ ցորչափ Անգլիական իշխանութիւնն զգալի է յԵգիպտոս, այդ Սահմանադրական կազմակերպութիւն աւելորդ է, իսկ երբ Անգլիացիք Եգիպտոսէն քաշուին, այդ բոլոր ժողովներ ու խորհրդականներ ապարդիւն պիտի մնան։ Լորտ Տըֆրինի Սահմանադրութիւնն իր տեսակի մէջ կատարեալ է, բայց Անգլիացիք կ'ըսեն թէ այդ Սահմանադրական մեքենայի շարժիչ զօրութիւնն է Անգլիական իշխանութիւնն։

[illegible] իշխանութիւնն յԵգիպտոս անորոշ կերպիւ երկարաձգուած է։ Բ. Դուռն առարկութիւն չըներ իրաց արդի վիճակին դէմ, բայց ամէօրէն կը պնդէ իր վեհապետական իրաւանց անվրէպ ճանաչման վրայ։ Կայսերական կառավարութիւնը տակաւին չպատասխանեց Լորտ Կրանվիլի Շրջաբերականին, որ Եգիպտոսի ապագայ կառավարութեան մասին Անգլիոյ դիտումները կը յայտնէր։ Երէկի Եւրոպական թղթաբերին մեզ բերած տեղեկութեանց նայելով, որոց թուականը մինչև փետր. 10 կը հասնի, կ'երևի թէ Տէրութիւնք որոշած են առ այժմ ուղղակի պատասխան չտալ Լորտ Կրանվիլի Ծանուցագրին, որովհետև համաձայնութեամբ կը նկատեն թէ այդ Ծանուցագիր ամենէն առաջ Թուրքիոյ ղրկուած է և ամենէն աւելի Բ. Դրան կը վերաբերի պատասխանել։ Տէրութեանց այս տեսութիւնը, կ'ըսէ Թայմզի Պէրլինի Թղթակիցը, Բ. Դրան հաղորդուեցաւ, որ իր պատասխանը պատրաստելու համար, խորհրդաբար կարծիք հարցուցած է Տէրութեանց, որք սակայն որոշ բան մը չեն ըսած։ Կը կարծուի թէ մեծ Տէրութիւնք խորհուրդ պիտի տան Բ. Դրան, որ իր յարմար դատած պատասխանը տայ, բայց միայն թէ նկատողութեան առնու Եգիպտոսի մէջ կատարուած դէպքերն։ Այս և աւրիշ տեղեկութիւններէ կ'երևի թէ Տէրութիւնք գործօն հակառակութիւն մը չպիտի ընեն Անգլիոյ Եգիպտական աշխարհակալութեան, ինչպէս անցեալները կը կարծուէր, այլ որովհետև Պ. Կլատստոնի Նախարարութիւնը չափաւորութեամբ խօսելու և չափաւորութեամբ գործելու ճարտարութիւնն ունեցած է, Տէրութիւնք աւելի կամ նուազ համամտութեամբ պիտի հաւանին Անգլիական կարգադրութեանց, մանաւանդ թէ Ֆրանսայի ներքին զբաղումներն ու այժմ ժամանակ չեն թողուր Բարիզի կառավարութեան Անգլիոյ դէմ հակառակութեան դրօշը միշտ վեր բռնելու։

Բ. Փ.

ԳԷՈՐԳ Դ. ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ
ԵՒ
Պ. ՄԱՐԿՈՍ ԱՂԱԲԷԿԵԱՆՑ

Իմ Պարոն Խմբագիր.

Ես՝ Գէորգ Դ. կաթողիկոսի ազգային, եկեղեցական և մարդկային մի քանի արարքների վրայ գրած դատողական յօդուածիս սկզբումն ասած էի. «Ուրեմն կ'սպասեմ որ և է հերքում որ լինի այս գրուածքիս կամ այս իմ յանդգն տեսութեանս Գէորգ Դ.ի կաթողիկոսութեան մասին և պատրաստ եմ հաշտուելու կամ փոխելու իմ հայեացքս»։ Հետևաբար սպասում էի թէ սա ու նա՝ վեր պիտի կենան ու իրանց պէսպէս հայեացքի կամ թէ ջոկ ջոկ կարծիքի հետևութիւնքն իմ առաջը պիտի դնեն։ Օրինակի համար, ոմանք պիտի ասեն ինձ, ինչպէս էլ ասացին, թէ «վախճանած մարդու վրայ խօսելն աւելորդ է»։ Ոմանք էլ թէ «կաթողիկոսի մը մահէն յետոյ այլ ևս աններելի է որ և է քննադատական դիտողութիւն ընել անոր պաշտօնավարութեան վրայ»։ Ցորեա՝ տասնուվեց տարի առաջ էլ երբ նոյն Գէորգ Դ.ի կաթողիկոս ընտրուելուց յետոյ նրա ընտրութեան դէմ բողոքեցի և նրա մի յօդուածի, որ Մանզումէի մէջ էր հրատարակուած՝ պատասխանեցի, նմանապէս սա ու նա վեր կացան ու ասացին թէ «կաթողիկոսի մը դէմ գրել չվայլեր» և այլն։ Այն ժամանակ այդ հայեացքով ինձ դէմ գրեցին Տէրոյենց Յովհաննէս պատուելին իր Երևակ հանդէսում, ողորմած հոգի Վարդան փաշան իր Մեճմուաի Հավատիս լրագրում, նոյնպէս և ողորմած հոգի Ճանիկ Արամեանը յատուկ տետրակներով։ Դուք էլ, իմ Պարոն Խմբագիր, երբեմն սրա ու նրա ինձ դէմ ուղղած մի քանի պատասխանները ընդունեցիք ձեր Մասիսում, դուք ձեր սովորական անկողմնակալութեան հոգուց ստիպուած, Վարդան փաշան՝ միշտ զօրաւորին կողմը բռնելու ունեցած սովորութենէն, Տէրոյենց Պատուելին՝ Գէորգի կաթողիկոսական նոր բարեկամութիւնը ստացած լինելուն. իսկ Ճանիկ Արամեանն՝ Ալէքսանդր Թահիր[illegible] լաւեանցի։

Հիմա, ես նորէն ասում եմ որ՝ մեր Հայաստանեայց Եկեղեցու կաթողիկոսները, թէ իրանց ողջութեան ժամանակ և թէ իրանց մահուց յետոյ, ենթակայ են Հայոց ժողովրդեան դատողութեան կամ դատաստանին. իսկ Կ. Պոլսոյ ազգայինք ասում են թէ ո՛չ։ Դժանցմէ ոմանք ըստ Եւրոպականին ուզում են դատել բանը, ոմանք էլ չեմ իմանում ըստ ո՛ր դրութեան, իսկ դուք, իմ Պարոն Խմբագիր, զորդն առելով, հասկացած չեմ թէ ո՛ր սկզբունքի վրայ հիմնած կամեցել էք ձեր նկատողութիւնքն անել իմ դատողութեան վրայ։ Իմ զարմանքը տարաւ, երբ նկատեցի ձեր նոր տողութեանց մէջ՝ իմ մի կարճ դատողութիւնը Գէորգի արարքների մասին կենսագրութեան տիտղոսով մկրտած և ըստ այնմ էլ նկատուած (*)։ Ես բնաւ ամենևին Գէորգ Դ. կաթողիկոսի կենսագրութիւնը չեմ արած և անելու դիտաւորութիւն էլ չունիմ, այդ բանը թող նրա շնորհքը վայելողները կատարեն......։ Ուստի ես նրա կենսագրութիւնը գրած չը լինելով պատմաբանօրէն, հետևաբար ապացոյցներու և վկայութեանց էլ չեմ դիմած։ Թէ որ ձեր Մասիսում հրատարակուածները Նրա և Էջմիածնի մասին մասնաւոր եմ առած, դրանց իբրև կատարուած իրողութիւնք եմ յիշած Գէորգի կաթողիկոսութեան ժամանակ։ Այդ իրողութեանց պատճառները քննել իսկ հարկ չէր, վասն զի պատմութիւն չէի գրում, այլ իբրև եղած իրողութիւն ցոյց տալն էր հարկ. թէ որ Ս. Ա. գրած է եղել դըրանցմէ մին և յետոյ լղրջել է եղել իւր գրածը. թէ որ փիլիպպոս եպիսկոպոսը՝ ապա է եղել առած Ս. Ա.ի գրածի տակ ստորագրած լինելուն համար, թէ որ Հոլեանց անուն անձը՝ մի բախտախնդիր է եղեր և հինգ տարի Գէորգի մօտ ծառայելուց յետոյ վտարուել է ու նեղացել ու այնպէս նրա . . . Թուրքերը հրատարակել է հանել. թէ որ Մշակ լրագրին էլ մի տարօրինակ սկզբունք ունեցած է եղել Հայոց եկեղեցու նկատմամբ և այդ պատճառաւ Գէորգի դէմ է եղել գրած. թէ որ՝ վերջապէս՝ Բարդուղիմէոս վարդապետն էլ նեղացած գրութեան մէջ իր գրածները ձեր լրագրին է եղել հաղորդած, ինձ ամենևին հարկ չէր գիտենալ. հապա միայն իմ տեսած իրողութիւնն էր հարկ ցոյց տալ։ Ձեր Մասիսը լինելով Կ. Պոլսոյ ազգայնոց միակ հնօրեայ և վարկ վայելող մի լրագիրը ի գրեթէ ողջ Հայոց ազգի ընթերցանութեան առարկայ եղած մի թերթ, բացի Հոլեանցի խայտառակ գրութեննէն, առանց որ և է մի առարկութեան հրատարակած լինելով դրանք. ես էլ իրաւունք ունէի ամեն կերպով համարելու դըրանք իբրև ազգային իրողութիւնք և ոչ այլ ինչ։ Բայց դուք յետոյ, այդ ձեզ մօտ պահեստի ունեցած պատճառներն իբրև փաստ ձեր ձեռքն առնելով վեր էք կացել նկատողութիւն անելու իմ դատողութեան վրայ, իբրև պատմագրական բան և մի պատմագրի ձեռքէ դուրս եկած համարելով այն, կարծեմ պարզ ու անկեղծ մի ջանք չէ եղած ձեր կողմէն այդ նկատողութեամբ ինձ համոզելու իմ դատողութիւն և իմ հայեացքը փոխելու Գէորգ Դ.ի կաթողիկոսութեան մասին, հապա մի նոյնական կրած լինելն է երևում իր միջումը։ Ձեր Մասիսի նշանակութիւնը վտանգի ենթարկելով, իմ դատողական գրուածքի աղմկութիւնը նուաղեցնել. եթէ այդ էր ձե՛ր միտք, ո՛վ էր ձեզ բռնադատում հրատարակել իմ գրուածքը. այդ մասին կարծեմ ոչ իշխանութիւն և ոչ իրաւունք ունէի ձեր վերայ տիրանալու և պահանջելու որ անպատճառ իմ յօդուածը հրատարակէք։ (*)

Ձեզ կամենում երկարել իմ այս գիր. բայց ինչպէս ասած ունիմ յօրէս մի քանի ամիս առաջ ձեր Մասիսում, Տէր Ներսէս Պատրիարքի [illegible] ժամ, նոյնն այս տեղ կը կրկնեմ։ Կան մարդիկ որ առանց Հայութեան նշանակութիւնը գիտենալու, վեր են կենում Հայոց Հայութիւն սորվեցնելու։ Ես կամք չունիմ այս տեղ սրա ու նրա Հայոց ազգի և եկեղեցու պատմութեան դաս տալ. որոնք որ կամենում են, թող երթան ուսումնասիրեն ու իմանան թէ՝ Հայոց ազգը շատ կաթողիկոսներ դատապարտել է ենթարկած, ոմանց գահէն վար է առած և նրանց մեռնելուց յետոյ անգամ նրանց անուանց առաջին տառը գլխի վար է դրած. ոմանց կաթողիկոսութիւնը է դատապարտած, ոմանց տեղ աւրիշն է ընտրած կաթողիկոս, ոմանց սպանութեան է սպանելու ու կիրառել մինն էլ բռնաւանած է։ Վերջին ժամանակներումն էլ, մի կաթողիկոս բազմեցնելու համար պահի վրայ արդէն բազմոցին մօրուքն է ածիլած. վերջապէս հէնց մեր օրերում մի մեծ ամենուն կաթողիկոս իր Նախորդների միւռն ոսկորները չանց առաջ գձելու է հրաման արած, և այլն և այլն։

Ես էլ, իմ Պարոն Խմբագիր, այդ ազգի սերունդէն եմ և այդ եկեղեցու զաւակն եմ. իմ Եկեղեցու վարչութիւնը հասարակապետական է, այսինքն ժողովրդապետական. ես ընտրում եմ մի անձին վարչապետ, ճանաչելով նրան իմ հոգևոր տէրը և յանձնում նրան իմ ազգութիւն և հաւատ, կամ թէ իմ Ազգայնութիւն և Եկեղեցի, որոնք իմ նախնիք իրանց արեան գնով են ստացած, պահած ու մինչև ինձ հասուցած։ Այդ՝ անձ պատասխանատու է իմ նրան յանձնած աւանդին համար առաջի Աստուծոյ կրած երդումով. ուստի նա՝ պարտական է ինձ գիտալ և դատել ճանաչել իր արարքների, իր ծառայութեանց և իր պաշտօնավարութեան համար, ես այսպէս եմ հասկանում Հայոց կաթողիկոսութիւնը և ազգութիւնը և ոչ աւրիշ կերպ (*)։

ՄԱՐԿՈՍ ԱՂԱԲԷԳԵԱՆՑ

Թանմիլի, 1883 փետր. 2

(*) . — Ես կ'իրաւի, Պ. Մ. Աղաբէգեանի մեր կենսագրական յօդուածէ չախորժելով ճշգրտոյն կենսագրութիւն մը յօրինելու նպատակաւ գրեց ձեզ առած լինելն իւր յօդուածի առաջին բառերէն կ'երևէր, ինչպէս մեք հասկցած էինք զայս։ Բ. Փ.

(*) Ցաւալի է թէ այս տրամադրութիւն հիմ չունի։ Մեր դիտողութիւնները կարդացողները տեսան թէ մեք Պ. Մ. Աղաբէգեանցի «կենսագրական յօդուած»ին այն մասին հակառակած ենք, որ օտար վկայութեանց վրայ հաստատուած է, և ցուցած ենք թէ այդ վկայութիւնք իբրև անսխալ չեն կրնար ընդունուիլ։ Արդ, երբ Էջմիածնի կամ աւրիշ ազգային հաստատութեան մը վիճակին վրայ յայտնի ստորագրութեամբք տասնեակ տեսնակներով գրութիւններ հրատարակուին խմբագրութեանս օտար անձանց կողմէ, ո՛չ ոք կը պնդէ թէ Մասիս այդ գրութեանց բոլոր պարունակութիւնն ստուգած լինի և երաշխաւորէ։ Այդ տեսակ գրութիւնք իրենց հրատարակուած ժամանակ օգտա կրնան ունենալ. բայց վախճանեալ կաթողիկոսի մը կենսագրութիւնը շինելու լաւագոյն տարրերը չեն կրնար կազմել։ Այս առթիւ, երբ այդ վկայութեանց արժէքը նուաղեցնող դիտողութիւններ ընենք, զանոնք ժամանակին հերքեալ թերթին «նշանակութիւնը վտանգի ենթարկած» չենք լինիր։ Բ. Փ.

(*) . — Եւ ոչ ոք այդ մասին կը վիճի Պ. Մարկոս Աղաբէգեանցի հետ։ Բ. Փ.

ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑ
1881—82 ԱՄԱՑ
ԵՒ ԵԼԵՒՄՏԱՑՈՅՑ
1882—83 ԱՄԱՑ
Ս. ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԱՑ ՎԱՆՈՒՑ

Գերապատիւ սիրելի մեր ի Տէր.

Ս. Աթոռոյս 1881—82 տարւոյ հաշուեցոյցն և 82—83 տարւոյ համար ենթադրեալ ելմտացոյցը Միաբ. Ընդհ. Ժողովէն վաւերացնել և յատուկ տեղեկագրով մի հաստատած լինելով՝ ներփակեալ Ձեր Սիրելութեան կը ղրկենք ներկայացնելու Ազգ. Երեսփոխանական Ընդհ. Ժողովոյ։

Ընդ նմին կը խնդրեմք նաև Միաբ. Ընդհ. Ժողովոյ կողմէն առ մեզ ուղղուած պաշտօնագրին պատճէնը՝ հաշուոյ հետ անկ եղած տեղը ներկայացնել։

Մաղթելով ձեզ կարողութիւն
Ողջունիւ հայրական սիրոյ
Մնամք աղօթարար
ԵՍԱՅԻ ՊԱՏՐԻԱՐՔ

1882 օգոստ. 22

Ամեն. Սրբազան Հայր Նախագահ Ազգ. Երեսփոխանական Պատ. Ժողովոյ.

Ս. Աթոռոյս Միաբ. Ընդհ. Ժողովս իր Տնօ. խորհրդոյ անցեալ 1881—82 տարւոյ [illegible] թեան տեղեկագրին, տարեկան ելևմտից հաշուեցոյցն և ներկայ 1882—83 տարւոյ ելմտացոյցն ըստ օրինի ընդունելով ստուգելէն և վաւերացնելէն յետոյ, Նոր կանոնագրով (Յօդ. 44) սահմանուած պարտաւորութեան համեմատ ներկայացնել իր համարատուութեան Տեղեկագիրը [illegible] զդէ առ Ազգ. Երեսփոխանական Պատ. Ժողովն, ընդ նմին մատուցանելով 1881—82 տարւոյ ելևմտից հաշուեցոյցն և 1882—83 տարւոյ ենթադրեալ ելևմտացոյցը։

Թէև անցեալ տարի 1880—81 տարւոյ ելևմտից հաշուեցոյցն և 1881—82 տարւոյ ենթադրեալ ելևմտացոյցն 1881 Յունիս 19 թուականաւ մասնաւոր Տեղեկագրով մը Միաբ. Ընդհ. Ժողովոյն կողմէ Ձեր Բ. Սրբազնութեան հաղորդուելուն առթիւ՝ ըստ Նոր կանոնագրի տրամադրութեան ընտրուած Տնօ. խորհրդոյ անդամոց անուններն ծանուցուած էին, սակայն Միաբանութեան մէջ անցեալ տարի ծագած միջադէպի մը պատճառաւ (որ պահ մը Միաբանութիւնը անիշխանութեան մէջ ձգելէ յետոյ Ազգ. կեդրոն. վարչութեան անօրէնութեամբ կարգադրուած լինելով, ծանօթ է Ձեր Սրբազնութեան և Ազգ. Ժողովոյն) Օգոստոս—Հոկտեմբեր ամսոց մէջ փոփոխութիւններ լինելով՝ յետ ամենայնի Տնօ. խորհուրդը ամբողջացած էր հետեւեալ կերպիւ, (բաց ի լուսարարապետէն, որ անփոփոխ մնացած է.)

Գեր. Յարութիւն Եպիսկոպոս — Տեսուչ յարաբերութեանց կամ Պատր. փոխանորդ.

Արժ. Ղուկաս Ծ. վարդապետ — Կալուածապետ.

Արժ. Գաբրիէլ վարդապետ — Տնտեսապետ.

Արժ. Գևոնդ վարդապետ — Ցեա. Ելևմտից.

Արժ. Գէորգ վրդ. Ուսումնապետ, որք պիտի փարեն իրենց պաշտօնը ցվերջ 1882-83 տարւոյ։

Այսպէս Միաբանական Ընդհ. Ժողովն Տեղեկագրիս պատկանած տարեշրջանի սկիզբէն Նոր կանոնագիրը գործադրութեան դնելով որոշած էր իր բոլոր գործառնութիւններն հետզհետէ Նորա տրամադրութեանց համաձայնեցնել, և այս նպատակաւ իր ամեն պաշտօններն ու կարգադրութիւնները նոյն հիման վրայ հաստատել. սակայն ինչպէս ամեն նոր ձեռնարկ՝ նոյնպէս և այս՝ անխուսափելի դժուարութեանց և խափանարար արգելքներու հանդիպելով, հակառակ միաբանութեան բաղձանաց, անկարելի եղած է ամբողջապէս ի գլուխ հանել նոյն տարեշրջանի մէջ, որով հարկ եղած է բաւականանալ գըլխաւոր տրամադրութեանց գործադրութեամբ։ Իրաց այս վիճակին մէջ, պէտք է պատահական դժուարութեանց և արգելքներուն հետ ի հաշիւ առնուլ նաև Ս. Աթոռոյ ներկայ բացառիկ վիճակն՝ վարչական և ելմտական դժուարութեանց և Միաբանական անդամոց նուազութեան կողմանէ, որք տևական հանգամանք մ'առած լինելով, կ'սպառնան բացառիկ վիճակի մէջ թողուլ Ս. Աթոռոյ գործոց կանոնական անօրէնութիւնները։

Սոյն ընդհանուր բացատրութենէն յետոյ կը փութամք համառօտիւ յառաջ բերել Միաբանութեան կանոնական համարատուութեան՝ [illegible] և Ս. Տեղեաց, [illegible] նորա յարակից խնդրոց վերաբերեալ հետեւեալ գլխաւոր մասերն.

Միաբանական կազմութիւնը, որ Ս. Աթոռոյ պէտքը լեցնելու համար ըստ կանոնագրի պէտք էր բովանդակել, 5 եպիսկոպոս, 50 վարդապետ, 48 սարկաւագ, 16 դպիր, 30 ժառանգաւոր (Ա. տարւոյ համար), 82 միաբան և 34 Մայրապետ, այժմ միայն կը պարունակէ 5 եպիսկոպոս, 38 վրդ., 3 սարկաւագ, 10 ուրարակիր, 27 ժառանգաւոր, 60 միաբան և 30 մայրապետ բոլոր մերձաւոր և հեռաւոր բացակայներն ու անկարող ծերունիներն ի միասին հաշուելով։ Սոյն տարեշրջանի մէջ Ս. Աթոռոյ սովորական պիտոյից համեմատ ձեռնադրութիւն մը կատարուելով սարկաւագութենէ յաստիճան վարդապետութեան կոչուած են Արժ. Նիկողոս, Պետրոս, Գրիգորիս Մարուքէ և Տրդատ վարդապետք։ Սոյն տարւոյ մէջ Միաբանութիւնը նորեկ Միաբանական անդամ չունենալէ զատ, երկար ժամանակ ներքսամըտութեամբ սպասելէ յետոյ, պարտաւորուած է Միաբ. անդամոց ցանկէն ջնջել անցեալ տարի ծանօթ միջադէպին առթիւ Ազգ. կեդր. վարչութեան անօրէնութեանց անսաստելով մեկնող և ի Կ. Պոլիս մընացող Արժ. Մկրտիչ Երզնկացի և Վահան Բաղտրեան վարդապետաց անունները, իրենց հանրածանօթ տարօրինակ արարմանց և անտեղի չարախօսութեանց համար, որով փութացին ժողովուրդը դայթակղեցնել և Ս. Աթոռոյ պարտուց բարձման հանգամանքութիւնն խափանել ի վընաս Ս. Աթոռոյ և Ազգին։ Գալով Ս. Ուխտիս անդամոց պաշտօնավարութեան և հաւատարիմ ծառայութեանց համար լինելիք վարձատրութեանց, Միաբանական ընդհանուր Ժողովն պարտք կը զգայ խոստովանիլ թէ Ս. Աթոռոյ ներկայ անձուկ վիճակին, նաև այս առթիւ եղած ծանր զրպարտութեանց և մատնութեանց պատճառաւ անկարող մնացած է որ և է անօրէնութիւն մ'ընել։

Ըստ տրամադրութեան կանոնագրի 64րդ յօդուածին, Ս. Աթոռոյ Ժառ. վարժարանի դրութիւնը նոր ծրագրին համաձայնեցնելու համար՝ արդէն 1880 թուականի Ջամկին միջոցները գտնուած աշակերտք արձակուելով և հետզհետէ նորեկներ ընդունուելով, ներկայ տարւոյ սկիզբն կազմուեցան երեք դասարաններ՝ աշակերտաց թուոյն համեմատ, որ 25ի կը յանգէր, և որք մի կողմէն Եկեղեցական դըրութեան պաշտօնն վարելով հանդերձ, կը պարապին կանոնագրով ծրագրեալ ուսմանց։ Նոյնպէս կը շարունակուի Ս. Աթոռոյ կողմէն քաղաքիս երկսեռ վարժարանաց, ինչպէս նաև Յոպպէի և Բեթղեհեմի դպրոցաց հոգատարութիւնն, բաց յայսմանէ Միաբանութիւնն նըպաստած է նաև Ազգ. Միացեալ ընկերութեանց և փարիզի Հայկազ-

եան ընկերութեան, ինչպէս նաև գաւառական մասնաւոր դպրոցաց, ձրի գրքեր նուիրելով։

Միաբանական ուխտս՝ ըստ կանոնական պարտաւորութեան՝ հոգ տարած է մի կողմէն Ազգային իրաւանց մէջ կորուստի տեղի չտալով հանդերձ, միւս կողմէն ըստ առաջնոյն պահպանել իւր յարաբերութիւնքն ընդ կառավարութեան, ընդ օտար Ազգս և հետևակս (Յոյնք, Ասորի և Հաբէշ), ընդ Մայր-Աթոռոյ Արարատեան, ընդ Ազգային Կեդր. Վարչութեան և ընդ Թեմական ժողովրդեան։ Սոյն յարաբերական խնդրոց մէջ գլխաւորն է Ասորւոց հետ պատահած վէճըն. Ասորիք ի Ս. Յարութեան տաճարն՝ Յովսէփ Արեմաթացւոյ մատուռին մէջ, մեր Տեսչին միջոցաւ նորոգուած փոքրիկ դարակի մը գործածութեան խնդիրն առիթ բռնելով, մեր անդ գտնուող սակաւաթիւ Միաբաններն գանակոծած և վիրաւորած էին, սակայն կառավարութեան ջանից շնորհիւ յարձակողաց յանցանքն ստուգուելէ յետոյ, Ասորւոց կողմէն յայտնուած զղջման՝ և վսեմ կառավարչին միջնորդութեամբ, պատուաւոր հաշտութիւն լինելով մեզ, յարաբերութիւնք նախկին վիճակին վերադարձան։ Հաբէշոյ Միաբանութիւնն ևս, որ 2 տարիէ ի վեր իւր Տեսչին մեքենայութեամբ դադարած էր իւր օրական սովորական պարէնն Ս. Աթոռէն ստանալէ, և հեռացած էր մեր հետևակութենէ անջատուելով Հելլենական պաշտպանութեան տակ մտնելու, տակաւին մեծամասնութեամբ կը հետևի իւր Տեսչին, այս [illegible] Միաբ. Վարչութիւնը ժամանակի պարագայները նկատելով կը յուսայ որ վերջապէս պիտի յաջողի երբոր նախկին վիճակը հաստատել, և այժմէն նոցա միաբանութեան մէկ մասն՝ իրենց Տեսչին ապօրինի վարմանց դէմ բողոքելով բաժնուած են, և ըստ առաջնոյն Ս. Աթոռոյ հովանւոյն տակ մտնելով իրենց օրական պարէնն կ'ընդունին։ Իսկ Ս. Ծննդեան իրաւանց մասին ընդ Յունաց բազում տարիներէ ի վեր առկախ մնացած խնդիրներն, որոնց մասին Միաբ. Վարչութիւնը դադրած չէ իւր բողոքներ [illegible]

[illegible]

Բայց տարեկան ելևմտից վիճակն, ինչպէս ներփակեալ հաշիւէն [illegible] 1881–82 տարւոյ ծախքն եղած է 967,695.44, իսկ արդիւնքն 702,987.47

Որով տարեկան ելևմտից բացն է 264,707.34

Մինչդեռ տարւոյն ըսկիզբը ենթադրեալն էր

Ծախք	1,000,000—
Արդիւնք	825,000—
Բաց	175,000—

Հետևաբար տարեկան ելևմուտք ենթադրեալէն (264,707 34/40—175,000) 89,707 34/40 աւելի բաց մը թողած, որ արդեանց կամ հասոյթից նուազութենէ յառաջ եկած է.

Միաբանական Ընդհ. Ժողովն 1881—82 տարւոյ սկիզբն ելևմտացոյցն քուէարկած պահուն՝ նկատելով որ ենթադրեալ 175,000 ղրուշի բացը գոցելու և ելևմուտքը հաւասարակշռելու համար ամեն միջոց կը պակսի, յանձնարարած էր Տնօրէն խորհրդոյն որ ծախուց մէջ ամեն կարելի եղած խնայողութիւններն ու զեղչումներն ընէ. սակայն ստուգելով որ անկարելի եղած էր իրաց ներկայ վիճակն առաւել սեղմել, և նկատելով որ աննախատեսեալ ծախքեր ևս եղած են (ինչպէս նպաստ տրուած գրոց արժէքն 5000, վէճերու 6850 25/40, Բերիոյ կալուածոց վարձքերէն ոչնչացած ապառիկներ 5764, և Յոպպէի ծամեկերեայ պարսպի անհրաժեշտ եղած մասնակի նորոգութեան ծախքը 13,888 5/40. բովանդակ ծախուց 967,695 44/40 համագումարը գոհացուցիչ գտաւ։

Իսկ տարեկան արդիւնքը ենթադրեալէն 122,012 23/40 նուազ եղած է, որոյ պատճառներն են գլխաւորաբար. 1. Ընդհ. կալուածոց կարգէն՝ Բերիոյ, Տիգրանակերտի և Կարնոյ կալուածոց արդիւնքներն, որոց հաշիւներն դեռ եկած չեն, և որոց համար 44,000 ղրուշ ենթադրեալ էր։ 2.—Տպարանի վաճառեալ գրքերէն և այլ տպագրութիւններէն գոյացած արդիւնքն՝ նոր տպագրեալ գրոց և տպարանի զանազան պիտոյից գործածուած լինելով տպարանի համար ենթադրեալ 20,000 ղրուշ զուտ արդիւնքն չէ գոյացած։ Եւ 3.—Բարեպաշտական ընդհանուր արդիւնքն՝ փոխանակ 385,000 լինելու, եղած է միայն 316,699 17/40 ղրուշ։

Տարեկան ելևմնից վերջագրեալ կերպիւ յառաջ եկած անհաւասարակշռութեան պատճառաւ Ս. Աթոռոյն ելևմնից բաց, որ

1881 տարւոյ 30ին էր միայն	3,237,344.09
1881–82 տարւոյ ելևմտից [illegible]	264,707.36
1882 տարւոյ 30ին եղած է	3,502,052.03

Ս. Աթոռոյ [illegible] Ս. Աթոռոյ 1882 տարւոյ 30ի [illegible] բովանդակութիւնն է, ուր կը տեսնուի թէ սոսկ. պարտուց գումարն եղած է 3,486'512 ղրշ. կամ գրեթէ 35,000 լիրա Օսմ.։

Ներկայ 1882–83 տարւոյ համար [illegible] 1882–83 տարւոյ համար ենթադրեալ ծախք 1,000,000—

Արդիւնք 815,000—

որով ենթադրեալ [illegible] կը լինի 185,000—

Սակայն պէտք չէ մոռնալ, որ [illegible] 360,000 ղրուշ [illegible]

[illegible]

ծանր և վտանգաւոր պիտի լինի, ի վնաս Ս. Աթոռոյ և Ազգին։

Ուստի Սրբազան Հայր, Ս. Աթոռոյս միաբանական Ընդհ. Ժողովս ներկայ համարատուութեամբ [illegible]

[illegible]

Սրբոյ Աթոռոյս Երուսաղէմի ՊԱՏՐԻԱՐՔ [illegible]

1882 Սեպտ. 22

Կ. Պոլիս

[illegible]

[illegible]

[illegible]

3 փետրվար 1883

Կ. Պոլիս

ԶՄՇԿԱԾԱԳԻ ՎԻՃԱԿԸ

Տէր Խմբագիր

[illegible] Ազգ. Իրագրաց մէջ թէ Կեդր. Վարչութիւնն ի նկատ առած է Զմշկածագի ազգային անիշխան կացութիւնը, և վերջապէս ըստ խնդրանաց տեղւոյս ազգայնոց՝ Բալուի նախկին առաջնորդ Բարթուղիմէոս Ծ. Վարդապետ Պաղճեան Զմշկածագի առաջնորդական տեղապահ որոշած է։

Բերկրութեամբ սրտի կը ծանուցանեմք թէ նորին Գերապատուութիւնն նոյեմբեր 25 ին ժամանեց քաղաքս, ուր սիրալիր յարգանօք ընդունեցաւ տեղական ազգայնոց և կառավարութեան պաշտօնէից կողմանէ։

Նորընտիր Գեր. Հայր սուրբը ուղղակի քաղաքիս եկեղեցին իջաւ, ուր ժողովրդեան խուռն բազմութիւն մը կը շրջապատէր զինքը, աղօթք և քաղցր քարոզիւ և օրհնութեամբ մխիթարեց ունկնդիր ժողովուրդը։

Այնուհետև ազգ. վարժարաններն և նոյնպէս Տաճկաց Բիւչուքէն ուր մեծ պատուով ընդունեցաւ. համառօտ և ազգօգուտ բանախօսութիւն մը ընելէն յետոյ բարեմաղթութիւններ ըրաւ վեհ. Կայսեր և իւր ամեն պաշտօնէից, որք կը փափաքին ծաւալել ուսումն և կրթութիւն ամենուրեք և անխտրապէս։

Գեր. Առաջնորդն այս պաշտօնական այցելութիւնները ընելէն նաքը, սկսաւ Ազգ. Ժողովոյ ընտրութեան ձեռնարկել, նախապէս տասն անձէ ընտրողական յանձնաժողով մը կազմել, որք պատրաստեցին Գաւռ. Ժողովոյ ընտրութեան համար ընտրելեաց և ընտրողաց ցանկեր. առաջին անգամ քուէարկութիւնը կատարուեցաւ քաղաքիս եկեղեցւոյ մէջ, և հետևեալ կիւրակէն կատարուեցաւ նոյնպէս Խուչ-պէկ թաղի եկեղեցւոյ մէջ, ուր առաջնորդ Հայր սուրբը ժամերով քարոզ խօսեցաւ ընտրողաց և ընտրելեաց պարտուց և իրաւանց վրայ, որով պարտաւորեցաւ ժողովուրդը ետ կենալ կողմնակցութենէ, որ ասկէ առաջ միշտ այդպէս եղած էր այս թաղի մէջ։

Արդարև Զմշկածագին այս տեսակ օրինաւոր և արդարութեամբ քուէարկութիւն մը չէր տեսած մինչև ցարդ, որուն ապացոյց համբաւաւորն Աւետիս աղա Ախիկեան միմիայն 11 քուէ ընդունեցաւ ի նախատինս և ի մեծ ցաւ իւր միակամ եսականութեան։

Ընտրողական յանձնաժողովը այս թաղէն միայն 5 երեսփոխան որոշած էր, որոնց երկուքը բացարձակ առաւելութեամբ ընտրուեցան և երեքն ալ համեմատական առաւելութիւն ունեցան. Ախիկեանի թելադրութեամբ համեմատական քուէարկութիւն խնդրուեցաւ, և հարկ եղաւ հետևեալ կիւրակէն քուէարկութիւն ընել երեք համեմատական առաւելութիւն ունեցողաց կրկնին վրայ, որուն վեցերորդն էր Ախիկեան։ Սորա որդիքն և եղբայրն ու արբանեակները գիշեր և ցորեկ աշխատեցան քուէ մուրալ, ոմանց սպառնալիք և ոմանց ստապատիր կերպ կերպ խօսքեր ընելով թէ քուէն ազայրն տուէք ևայլն։

Դեկտ. 20 կիւրակէ առաւօտ Խուչպէկի եկեղեցւոյ մէջ այս կրկին քուէարկութիւնը կատարուեցաւ, ուր չատ մը տարիքնին չը ներողներ և Սահմ. օրինաց հակառակ Բողոքականներ բերուած էին քուէ տալու, այս բերուածներն մէկ մէկ ալ նամակաւ քուէներ բերած էին որոնց տէրերը ոչ գիր գիտեն և ոչ նամակի ինչ ըլլալը. այս եկողներ Օձ գիւղէն էին որ միացեալ է այս թաղին հետ։ Ըստ ծննդեան ապացոյց, որովհետև առաջին անգամի քուէարկութեան առեն Ախիկեանի աղան կը պոռար թէ Հայր սուրբ, դեռ Օձ գիւղացիք եկած չեն, բայց այդ յայտնի բան էր թէ Օձ գիւղ 15 տունէ կը բաղկանար, որոնց 13 ընտրողներն ներկայ էին, միայն իրենցներն դեռ եկած չէին, վերջին անգամի քուէարկութեան, ամեն ուղածնին ներկայ ըրին և սկսան խարդախ քուէներ տեղացնել. այս մասին ընտրողական յանձնաժողովոյ կողմէն գիտողութիւններ եղան, մէկէն ժողովրդեան մէջէն տարօրինակ և անվայել ձայներ ու անպատեհ յարձակումներ տեղի ունեցան ընտրողական յանձնաժողովոյ անդամոց և նախ. Ս. Հօր դէմ ըսելով թէ «Վարդապետ, Վարդապետ, դուն քանի որ առանց կարեւորութիւն կուտաս, հոս չը պիտի մնաս ևայլն։»

Այս վայրենաբար յարձակողներն էին Ախիկեանի երկու որդիքը և եղբայրը, որոնցմով եկեղեցւոյ մէջ մեծ իրարանցում մ'եղաւ, իսկ առաջնորդ Ս. Հօր խոհեմ և խաղաղասիրական միջնորդութեամբ դադրեցաւ աղմուկը, վերջապէս քուէհամար եղաւ, Ախիկեանի 11 քուէն ամեն տեսակ բռնութեամբ և խարդախութեամբ յիսունի հասաւ. զարմանքը հոս է որ վերջին անգամին քուէարկութեան ընտրողաց թւոյն վրայ մեծ փոփոխութիւն մը չէր եղած։

Մէկ երկու օր վերջը բոլոր երեսփոխանները ժողովի հրաւիրուեցան և 28 էն միայն 22 ը ներկայ գտնուեցան. Ս. Նախագահ Գեր. առաջնորդական Տեղապահ Հայրը խիստ գեղեցիկ և քաղցր առենախօսութիւն մ'ըրաւ անխտրութիւն և բարեկամութիւն պէտք է լինել ամենուս ալ նպատակ ըսելով, ինչպէս արտասանած է Ամենապատիւ և Բարձրաշնորհ Տ. Ներսէս Ս. Պատրիարք Հայրենիս. այս բառեր արդարեւ ժողովականաց ոմանց սիրտը կը զարթուցանէր և կ'վառէր։ Ատեանը բացուեցաւ ժողովականաց երիցագոյնին ատենապետութեամբ և կրտսերագունին ատենադպրութեամբը։ Նախ դիւանի ընտրութեան համար ըստ օրինի քուէ տրուեցաւ՝ Ախիկեան և Իգնատիոսեան Ա. Ատենապետութեան համար տասնական հաւասար քուէ առացան, երկուքն ալ բացարձակ առաւելութիւն չունենալնուն հարկ եղաւ կրկին քուէի դրուիլ. Բ. քուէհամարին մէջ Իգնատիոսեան 14 քուէ և Ախիկեան 8 քուէ, հետևապէս ըստ օրինի Ատենապետ ընտրուեցաւ Իգնատիոսեան էֆ.։ Ժողովը ցրուելու առեն Ախիկեան առաջարկեց Նախ. Հօր ըսելով թէ «Հայր սուրբ, այս չեղաւ, չեմ ընդունիր, դարձուածք եղաւ. վաղը պիտի ըսեմ.» Հայր սուրբը խնդրեց թէ եղածը վաղուան մի՛ ձգէք, յայտնեցէք, բայց արդէն յայտնուելիք բան մը չկար։ Հետևեալ օրը կրկին նիստ պէտք էր ընել Կրօն. և Քաղ. Ժողովոց համար, ինչպէս որ Հայր սուրբը յայտնեց բոլոր ժողովականաց. Ախիկեան այս վերջին նիստին կաշխատէր որ մեծամասնութիւն չը գոյանայ, որպէս զի գործ մը չտեսնուի, հրաւիրուեցան, ինչպէս բոլոր չեկողներ, նոյնպէս Ախիկեանք, հրաւիրեալք եկան որ արդէն ժողովը մեծամասնութիւն գտած ատեանը պիտի բացուէր, և արդէն օրական խնդիրն ալ յայտնի էր, Ախիկեանի և իւր կամակիցներու առաջարկուեցաւ Նախ. Ս. Հօր կողմէն թէ ներկայութեան ստորագրութիւն դրէք. յայտնեցին թէ մենք իբր երեսփոխան եկած չենք, բողոքագիր մը ներկայացուցին թէ դիւանի ընտրութիւնը օրինաւոր եղած չէ։ Նախ. Ս. Հայր սուրբը պատասխանեց թէ արդէն ատեանը բացուած է և օրուան խնդիր մ'ալ ունիմք, հետևապէս պէտք է ձեր խնդիրը ետ ձգել. նոյն ատեն

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(29)

ԷՏՄՈՆ ԱՊՈՒ

ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆՔ ՓԱՐԻԶԻ

Բ.

ՄՕՐԵՂԲԱՅՐ ԵՒ ՔԵՌՈՐԴԻ

1

— Մօրեղբօր աղջի՞կ, ոչ, ես մօրեղբօր աղջիկ չունիմ։ Ո՞հ, չէք կրնար զիս սխալեցնել, ես մօրեղբօրորդի բնաւ չունիմ, ոչ մանչ, ոչ աղջիկ։

— Ես քու մօրեղբայրդ եմ, այնպէս չէ՞։

— Այո՛, մօրեղբայրս էք, թէպէտ մոռցաք այս առաւօտ։

— Եթէ ես աղջիկ մ'ունենայի, քու մօրեղբօրորդիդ կը լինէր. արդ, որովհետև դու մօրեղբօրորդի չունիս, ուրեմն ես ալ աղջիկ չունիմ։

Իրաւունք ունիք... այս առտու Լեմի ջուրերը դանուած ժամանակս զայն իւր մօր հետ տեսնելու բաղբաղդութիւնն ունեցայ։ Կը սիրեմ զայն, և իրաւունք ունիմ հաւատալու թէ նա ալ զիս կը սիրէ. ուստի կը խնդրեմ ձեզմէ որ ամուսնութեան տաք ինձ զայն։

— Զի՞ս։

— Ձեր օրիորդ աղջիկը։

— Օ՜հ, ըսաւ ինքնիրեն, Մօրեղբայր Մօրլյ, Գ. Օվրէ մեծ ճարտարութեան փորձ մը պիտի տայ եթէ յաջողի բժշկել զայս։ Վեց հազար ֆրանք եկամուտ կուտամ իրեն՝ քեռորդւոյս հասոյթէն։ Երանեէն վեցն ըլնէ, կը մնայ քանինչորս։ Դարձեալ հարուստ եմ, խե՜ղճ Ֆրանսուա»։

Այսպէս ըսելով Գ. Մօրլյ, նստաւ և ձեռքին հանգիպած գիրք մը բացաւ։

— Նստէ՛ հոդ, ըսաւ երիտասարդին, բան մը պիտի կարդամ քեզ, ջանա՛ մտիկ ընել, որպէս զի հանդարտիս։ Եւ սկսաւ կարդալ.

«Մենամոլութիւնը գաղափարի մը յամառութիւնն է, կրքի մը միայնակ տիրումը։ Կեդրոնը սրտին մէջ է. հոն պէտք է փնտռել զայն և բժշկել։ Պատճառ կ'ունենայ տարփանք, վախ, ունայնութիւն, փառամոլութիւն, խղճի խայթ։ Կրքի պէս միևնոյն նշաններով երևան կ'ելնէ. մերթ ուրախութեամբ, զուարթութեամբ, յանդգնութեամբ և աղաղակաւ, մերթ ալ երկչոտութեամբ, տխրութեամբ և լռութեամբ։»

Սոյն ընթերցման միջոցին Ֆրանսուայի վրայ հանդարտութիւն և թմրութիւն տեսնուիլ սկսաւ։ Ցոքթէօրին սենեակը տաք էր։

— Կեցցէ՛, ըսաւ ինքնիրեն Գ. Մօրլյ, ահա արդէն տեսնուիլ սկսաւ բժշկութեան հրաշքներէն մին. կը քնացնէ մարդ մը, որ ոչ քուն ունէր, ոչ նօթութիւն։»

Բայց Ֆրանսուա չէր ննջեր, այլ քուն կը կեղծէր կատարելապէս։ Բիչ քիչ գլուխը կը ծռէր, և չափաւորական ճշդութեամբ կը կանոնաւորէր իւր շնչառութեան միօրինակ շչիւնը։ Մօրեղբայր Մօրլյ խաբուեցաւ. ընթերցումը շարունակեց ցած ձայնիւ, յետոյ յօրանջեց, յետոյ դադրեցուց ընթերցումը, յետոյ գիրքը ձեռքէն սահեցաւ ինկաւ, յետոյ աչերը փակեց, յետոյ նիրհեց անկեղծապէս ի մեծ ուրախութիւն քեռորդւոյն, որ աչքին ծայրովը զայն կը դիտէր ստամնայաբար։

Ֆրանսուա սկսաւ իւր աթոռն երերցնել. Գ. Մօրլյ ծառի պէս անշարժ էր. Ֆրանսուա ճեմել սկսաւ սենեկին մէջ կօշիկները ճարճատեցնելով. Գ. Մօրլյ խորդալ սկսաւ։ Այն ժամանակ խելագարը տոքթէօրին գրասեղանին քով երթալով, քերիչ գմելին մը գտաւ, զայն անկիւն մը մեկ, կօթն ամրապէս անկիւնին կրթնցուց, և իւր թևերը կապող չուանը կարեց անով։ Երբոր թևերն արձակուեցան, հազիւ կրցաւ իւր ուրախութեան զանգիւնը բռնել, և մեղմով մ'իւր մօրեղբօր քով գնաց։ Երկու վայրկենի մէջ Գ. Մօրլյ ամրապէս կապուեցաւ, բայց այնչափ զգուշութեամբ, որ քունը բնաւ չվրդովեցաւ։ Ֆրանսուա ոքնչացաւ իւր ըրածին վրայ, և գիրքը գետնէն վերցուց։ Խորհրդածութիւն Մենամոլութեան վերջին տպագրութիւնն էր։ Անկիւն մը տարաւ զայն և սկսաւ ընթեռնուլ զգաստ մէկու մը պէս, տոքթէօրին գալուն սպասելով։

2

Պէտք է սակայն որ պատմեմ Ֆրանսուայի և իւր մօրեղբօր նախընթացները։ Ֆրանսուա՝ Բասսեժ Սոմնի մէջ ժամանակաւ նարտի տախտակ շինող Գ. Թօմաս անուն անձի մ'որդին էր։ Նարտի տախտակ շինելու արհեստը լաւ գործ մ'է, հարիւրին հարիւր շահ կուտայ։ Հօրը մեռնելէն յետոյ, Ֆրանսուա այն գիւրակեցութիւնը կը վայելէր, որ պարկեշտ կը կոչուի, անշուշտ այն պատճառաւ որ ցածութիւններ ընելէ աղատ կը պահէ մեզ, զուցէ նաև այն պատճառաւ որ թոյլ կուտայ մեզ ձեռնկալութիւններ ընել մեր բարեկամաց։ Ֆրանսուա երեսուն հազար ֆրանք տարեկան եկամուտ ունէր։

Իւր ճաշակը վերջին ծայր պարզ էր, ինչպէս որ ըսած եմ ձեզ կարծեմ։ Բնդածին նախապատուութիւն մ'ունէր այն ամեն բանի համար որ չեն փայլիր, և բնականաբար իւր ձեռնոցները բաճկոնակներն ու կրկնոցները կ'ընտրէր այն համեստ գոյներէն, որք սևին և չզանազանուելին մէջ տեղն են։ Իւր մատաղ մանկութեան մէջ իսկ փետրազարդ ցցունք երևակայած լինելը չէր յիշեր, և այնչափ նախանձելի եղող ժապաւէններն իւր քունը չէին վրդոված։ Միապակեայ ակնոց չէր կրեր, որովհետև, կըսէր, լաւ աչեր ունէր, ոչ ալ փողկապին վրայ գնդասեղ, վասն զի իւր փողկապն առանց գնդասեղի կը կենար. բայց ճշմարիտն այս է որ ինքզինք ցուցնելէ կը վախնար։ Իւր կօշիկին փայլն իւր աչքը կը խտղէր։ Մեծ պիտի լինէր իւր տագնապն եթէ ծննդեան դիպուածը զինք նշանաւոր անունով մ'օժտած լինէր։ Եթէ կնքահայրը զինքն Ամերիկ կամ Ֆերնանտ կոչած լինէր, կենացը մէջ չպիտի ստորագրէր այդ անունները։ Բարեբաղդաբար իւր անուններն այնչափ համեստ էին, որ անոնցմէ համեստագոյնը թերևս չէր կրնար ինք ընտրել։

Իւր երկչոտութիւնն արգիլեց զինքն ասպարէզ մ'ընտրելէ։ Պաքալօրէայի սեմէն ներս մտնելէ յետոյ, կրթնեցաւ այն մեծ դրան, որ ամեն բանի կ'առաջնորդէ, և յառեցաւ մնաց այն եօթն կամ ութ ճանապարհներուն առջև՝ որք բացուած էին իրեն։ Օրէնսգիտութիւնը չափազանց աղմկալի կը թուէր իրեն, բժշկութիւնը չափազանց յոխորտ. ուսուցչութիւնը չափազանց պատկառելի, վաճառականութիւնը չափազանց կնճռոտ, վարչական պաշտօնէութիւնը չափազանց հպատակեցուցիչ։

Իսկ զինուորութիւնը մաքէ անգամ անցունել պէտք չէր, ոչ թէ թշնամիէ վախնալուն համար, այլ զի համազգեստի գաղափարէն կը դողար. ուստի իւր առաջին արհեստին յարեցաւ մնաց, ոչ թէ ամենէն գիւրինը լինելուն համար, այլ իբրև ամենէն անշուքն։ Իւր եկամուտներովը ապրիլ որոշեց։ Եւ որովհետև իւր սաակն ինք վաստըկած չէր, յօժարակամութեամբ փոխ կուտար։ Այսպիսի հաղուագիւտ առաքինութեան մը փոխարէն երկինք բազմաթիւ բարեկամներ տուաւ իրեն։ Ամենն ալ կը սիրէր անկեղծօրէն, և անոնց փափաքն ամենայն յօժարամտութեամբ կը կատարէր։ Երբոր անոնցմէ միոյն հանդիպէր Պուլվարին (փարիզին ամենէն մեծ և գեղեցիկ փողոցը) վրայ, միշտ ինքը թող կուտար որ ձեռքէն կը բռնէին, կէս պտոյտ մը կ'ընէր ինք իւր վրայ, և կ'երթար ուր որ զինքը տանէին։ Պէտք չէ մոռնալ թէ ոչ ախմար էր, ոչ տգէտ և ոչ անհանճար։ Երեք կամ չորս կենդանի լեզու գի-

(Շարունակելի)

La publicité de l'etranger est exclusivement remise à l'Eastern Agency, Constantinople Karaekuy Déirmen Han

անվայել ձայներով եւ սրտառմներով ուզեցին խանգարել ժողովը, մեծ աղմուկ մը ընելէն յետոյ մեկնեցան. արդէն ժամանակն անցած էր, խնդիրը մնաց հետեւեալ օրուան եւ միւս օրը մեծամասնութիւն գտնելով ժողովը, կրօն. եւ Քաղ. ժողովոց ընտրութիւնները եղաւ։

Այս այն Ախիկեանն է, որուն կերպ կերպ ապօրինութեանց եւ անիրաւութեանց համար 20 տարիէ ի վեր հարիւրաւոր անգամներ բողոքուած է Ազգ. Պատրիարքարան, եւ հոգելոյս Պօղոս Պատրիարքի օրով ալ հրամանագիր եկած էր որ Ախիկեան այլեւս Ազգ. եւ կառավարութեան պաշտօններու չգործածուի. այս հրամանագիրն Ախիկեանի եւ իւր արբանեկաց գաղտնի մեքենայութիւններովը անյայտացած է։ Ախիկեանի մէն մի չարիքներ գրելը խիստ երկար կը լինի, ընթերցողը կրնայ հասկնալ վերոյիշեալ եղելութիւններէն նորա ինչ տեսակ մէկը լինելը։

Մեծ. Տէր, կը խնդրենք որ ներկայս բարեհաճիք հրատարակել Ձեր ազգօգուտ լրագրոյ մէջ Ձեր ուշիմ խորհրդածութեամբն ի զգաստութիւն օրէնք եւ իրաւունք եղծող միապետական եւ եսական ոգւոյ մը, ուշադրութիւնը հրաւիրելով նաեւ Ամենապատիւ Ս. Պատրիարք Հօր եւ Կեդր. Պատկառելի վարչութեան։

Որով մնամք խորին յարգանօք
Կարապետ Պօղոսեան. Մկրտիչ Մ. Թումաճեան Գրիգոր Մ. Պօյաճեան. Վարդան Ն. Վարդանեան. Նազար Խաչատուրեան. Կարապետ Արապեան. Մինաս Սարգիս Պօղոսեան. Մինաս Թաշճեան. Մարտիրոս Բաղդրեան. Ատոմ Իփճիօղլեան. Ս. Նալպանդեան. Ատոմ Խաչատուրեան։

Զմիւռնիա 30 դեկտ. 82

ԽՄԲԱԳԻՐ-ՏՆՕՐԷՆ
Կ. Ս. ԽԻԹԻՃԵԱՆ

ԲԱԲԱՅԱՆԻ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլի, Միջերկրական և Օտեսայի միջև կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Նաւապետք
Այա Սոֆիա	3,000	
Արարատ	2,500	Ռոճըրս
Արտապան	2,500	Քրուիքշանք
Լաւոնիա	2,500	Ռիկըս
Մասեացիս	3,500	Մարշ
Րոստովիա	2,800	Ֆօթըրճիլ

Այս շոգենաւք կ'ին ճամբորդներ ալ ունին։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ'ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար։

Ամեն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց։

Արարատ շոգենաւը Լիվրբուլէն կ'ըսպասուի ամսոյս 3/15 ին։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ. Գործակալք

ՖՐԷՏ, ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվրբուլի և Արեւելից միջև.

—o—

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Ալճերիան	2,500	Ֆալքօնեան	3,700
Ալըսաթեա	2,500	Ֆլորենեան	3,700
Անտալուզեան	2,500	Ֆլավեան	3,700
Արմենեան	2,500	Իպերեան	5,500
Արապեան	3,700	Իլլիրեան	5,500
Պոհեմեան	6,000	Իտալեան	5,500
Պուլկարեան	6,000	Լէոպեան	2,200
Քասթիլեան	800	Լէկոնեան	2,500
Սայրենեան	2,000	Լէոդան	800
Տօրոս	700	Օշէնեա	700
Լիպիսլըն	3,700	Բերուեան	3,800
Ֆապեան	3,700	Վալենսեան	6,800
Ֆալէրնեան	3,700	Վէրոնեան	6,800

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվրբուլի եւ Պոստընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեղուկէ զատ ուրիշ վաճառք կ'ընդունի օրինաւոր սակագներով։

Ուղեւորներու համար ամեն դիւրութիւն կ'ընծայուի։

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆՏԷՆ Գործակալ
թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւհէթ խան, Ղալաթիա

Նաւատեարք, Պարոնայք Ֆրէտ, Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.
Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.
Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.
Մալդա, Ա. Քամիլերի.
Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկօրտադօ.
Զմիւռնիա, Պ. Ուիդօլ եւ ընկ.

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլի և Միջերկրականի միջև բանող շոգենաւք

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Քառնաքոս	4,200	Ոզիրիս	3,000
Ֆարոս	4,000	Նեֆթիս	3,000
Օսմանլի	4,000	Բերա	3,000
Սեսոստրիս	3,250	Իզիս	2,600
Թեպէ	3,250	Ապրոնտէս	1,700
Մանֆալու	3,250	Լոթիս	800
Նեղոս	3,250	Օլինթոս	800
Մարեօթիս	3,250	Սեռիլ	750

Ոզիրիս շոգենաւը, նաւապետ Բոյ, Լիվրբուլէն պիտի հասնի գէպ ի 20 ներկայ ամսոյս։

Վերոյիշեալ շոգենաւք շքեղապէս յարդարուած են ճանբորդներու համար։

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈԼ եւ ԸՆԿ. Գործակալք

Մէյտանըրգ սօգագ, Պոլիս

կամ առ Պ. ՆԷՎԻՅԼ Է. ՄԱԼԹԱՍ
թիւ 1 եւ 3, Նարլեան խան, Վօյվօտա փողոց, Ղալաթա.

Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ,
ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.
31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ.

Գործակալութիւնք

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ ընկ.
Պէրութ	Յ. Բալթարաքի
Կ. Պոլիս	Յ. Վ. Ուիթոլ եւ ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Քալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանք եւ ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ եւ ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէզրոբուլօ

ԱԶԴ

Շոգւով բանող մեքենայ մը ի վաճառ հանուած է, որ 40 ձիու ոյժ ունի։

հաստատութիւն

Տիամէթրը	տիւ սիլէնտրը	445
»	տիւ վօլան	4000
»	տը լա բուլի	2000
Քուրս	տիւ բիսթօն	950

Այս մեքենան, զոր լարելու համար 9,50 մէթր երկայնութեամբ և 3,25 մէթր լայնութեամբ տեղ մը պէտք է, կատարելապէս նոր է։ Զայն տեսնելու փափաքողք պէտք է դիմեն Արեւելեան Րումէլիի երկաթուղեաց Եէտի-գուլէի արտեստանոցը։

Երկաթուղեաց Տնօրէն
ՀԱԼԷՆ

Կ. Պոլիս
30 յունվ. 1883 5

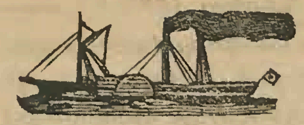

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թոնոյ	Անուանք	Թոնոյ
Օրէկոն	7,000	Մալթա	3,000
Ատլաս	3,000	Մորոքքօ	2,500
Ալէփփօ	3,000	Նուպիա	2,500
Պարթիա	4,600	Պավոնիա	5,000
Պաթավիա	3,800	Պոթնիա	3,200
Պալմիրա	2,500	Պալմիրա	3,000
Պրինց Քասըլ	1,200	Սերվիա	7,800
Սէֆալոնիա	5,000	Սքիթիա	4,600
Քատալոնիա	4,700	Սարաքօսա	3,000
Շերպուրկ	2,000	Սամարիա	3,000
Տեներիֆ	2,500	Սիտոն	3,000
Կալապրիա	4,000	Թարիֆա	3,000
Քէտար	2,500	Թրինիտատ	2,500
Մարաթոն	3,000		

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պօսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Զ. ՃՈԼԻ, Գործակատար.
թիւ 1 Քիւչիւք Հայիլ փաշա խան Ղալաթիա։

Տնօրէնք ընկերութեան
ՊԸՐՆՍ ԵՒ ՄԱՔԻՎԸՐ
1, Ռըմֆորտ Սդ. Լիվրբուլ։

ԲՈՒՐԱՍՏԱՆ ՄԱՆԿԱՆՑ

ՀԱՒԱՔԱԾՈՅ

Բարոյական, Քրիստոնէական, Պատմական, Ուսումնական, Աշխարհագրական, և այլ պիտանի գիտելեաց, Մանկական վէպեր, Մանրավէպեր, Զուարճալի խաղեր.

Սոյն հնգետասանօրեայ բնակ և օգտակէտ հրատարակութեան Բ. հատորին 3րդ տետրն ելած է։

Բ. հատորին (24 տետր) տարեկան գինն է երկու արծաթ մէճիտ։

Ուսանողի համար 4 բուպլի։

Տասն երկու տետրին, (կէսամեայ) գինն է քսան և հինգ ղրշ։

Այգքաւ ոգայք՝ տարեկանի (24 տետրին) պիտի վճարեն մէկ արծաթ մէճիտ, եթէ իրենց դպրոցին հոգաբարձութենէն և կամ գլխաւոր Դասատուէն վկայական մը բերեն։

Ստորագրութիւնք Ա. տետրէն կսկսին։

Բաժանորդագրութեան տեղեր են՝ Սուլթան-Համամ թիւ 14 կամուրջի գլուխ՝ Սուճի Պօղոս աղայի խանութը։

Լուացքը ամեն օր կը հրատարակ-ուի՝ [illegible]

[illegible]

ՆԻԿՈՄԻԴԻԱ. Խորով էֆ. Էսկի[illegible]
[illegible]
ՉԱՐՍԱՆՃԱՔ. Քէրեսթէճեան Վէթան. [illegible]
ՋՄԻՒՌՆԻԱ. Աւետիս էֆ. Քէօլէեան.
[illegible]
ԿԱԼԿԱԹԱ. Գէորգ էֆ. Հէք[illegible]եան.

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ղալաթիա 4 փետր.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտրա 3 ամիս, ղրշ.	110 3/4	առ Անգլ. լիր
Փարիզ 3 » Ֆր.	22,70	առ Օսմ. լիր

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնսոլ. փոխուեցեալ (գ. կ.)		13,
բացուեցեալ		13,
կէս օրէն		12,59
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի		80, 5
		Անգլ. լիր
Սօսիէթէ ժէնէրալ 6 0/0		5, 8
» Օթօման		4, 5
Կ. Պոլսոյ Պանքան		8 10
Քրէտի ժէնէրալ 6 0/0 Օսմ. լիր		6, 8
Փոխ. 1863 (Մութօն) 6 0/0 Ֆր.		
» 1865 » 6 0/0		71,
» 1869 (Քինար) 6 0/0		63,
» 1872 (պօն տիւ թրէզօր)		22,50
» 1873 (Քինար) 6 0/0		58
Րումէլիի երկաթուղի		54,50
Լոտրիա	(գ. կ.)	165,
Թրամուայ	Օսմ. լիր	345,
Թըքթաղրամ	»	920
Հէվալէ սիզ		25
Ըէքօբ		—

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ
(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն)

	Ղրշ.	
Անգլիական ոսկի	110	25
Գաղղիական »	88	7
Բօլ	90	8
Գրիմիջ	51	25
Գաւառին Թուղթ (գարիք)	910	
» արծաթ (նոր)	91	6
Մէճիտիէի տարբերութիւն	108	10
Վէշլոց	104	7
Հինգնոց	104	10
Մէթալիք	102	

ԽԻՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

Լոնտրա 15 փետր.

Անգլ. Քօնս.		102 21/32
Օսմ. »		11 3/4
Փոխ. 1865		13 7/8
» 1869		12 1/2
» 1871		73
» 1872		23 1/2
» 1875		11 1/2
» 1877		84 1/8
Պանք Օթօման		18 5/8
Իտալ. փոխ. 75		84 1/4
Եգիպտ. միացեալ		71
» արտօնաւոր		93 5/8
Տայրա Սանիէ		71 1/2
Փոխ. Ռօշիլտ		93
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ		25,45

Փարիզ 15 փետր.

Գաղղ. Քօնս. 3 0/0		114.92 50
» » 3 0/0		79 17 50
Օսմ. Քօնս.		11.95
Փոխ. 1865	Ֆր.	69
» 1869		62
» 1873		57
Օսմ. Երկաթուղի		52,75
Պանք Օթօման	գ. կ.	717,50
Քրէտի Լիոնէ	գ. կ.	551.25
Ռուս. փոխ. 5 0/0 (1877)		90.25
» » Արեւելեան		—
Իտալ. Քօնս.		86,87,50
Եգիպտ. միացեալ		357.50
Փոխանակագիր Լոնտ. վրայ		25,22

Վիեննա 15 փետր.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	119 62
Րումէլիի երկաթուղի	24,70

ԿԷՍ ՕՐ 6,19

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՔ

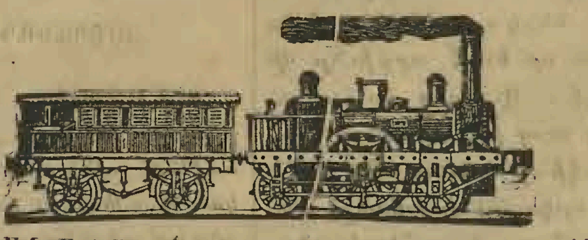

ԵՐԹԵՒԵԿՈՒԹԻՒՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱՑ — (Սկսեալ 1 Հոկտ. 1881 մինչեւ յետ տնօրէնութեան)

ԳԻԾ Կ. ՊՈԼԻՍ – ԱԴՐԻԱՆՈՒՊՈԼԻՍ

Կ. Պոլսէն մեկնող կառախումբ		Կ-խմ. Թ. 2 ձանբ. Առաւ. Ժ. Ք.
Կ. Պոլիս	Մեկնում	7 15
Գում-գափու		7 27
Եէտի-գուլէ		7 41
Մաքրիգիւղ		8
Այաթէֆանոս		8 14
Քիւչիւք-չէքմէճէ		8 26
Սբարթա-գուլէ		9 12
Հատըմքէօյ		9 49
Չաթալճա		10 35
Գապաքճէ	ժամանում	11 7
	Մեկնում	11 17
Սինէքլի		12 20
Չէրքէսքէօյ	ժամ.	1 4
	Մեկ.	1 34
Չորլու	ժամ.	2 23
	Մեկ.	2 33
Մուրաթլը-Քէօրէքլի		3 27
Սէյտլէր-չիֆթլիք		4 2
Լիւլէ-Պուրկազ		4 45
Պաշա-Էսքի		5 30
Բաբա-Էսքի		6 17
[illegible]		7 15
Գուլէլի-Պուրկազ	ժամ.	7 38
	Մեկ.	7 58
Օսրիլի		8 24
Ադրիանուպոլիս	ժամ.	9 14
		Իրիկ.
		Կ-խմ. Թ. 122 խառն Առաւ. Ժ. Ք.
Ադրիանուպոլիս	Մեկ.	8 51
[illegible]		9 18
Մուսթաֆա փաշա		10 [illegible]
Հարմանլը		11 25
Թրնովա	ժամ.	12 [illegible]
	Մեկ.	12 43
Հասքէօյ-Գարաքլիսէ		1 46
Եէնի-Մահալլէ		2 [illegible]
[illegible]		3 [illegible]
Գամ մոլլա		4 36
Փիլիպէ	ժամ.	5 34
	Մեկ.	[illegible]
Թաթար Բազարճըգ		6 57
Սարամպէլ		7 31
		Իրիկ.

ԳԻԾ Ա. ՊՈԼԻՍ–ՍԱՐԱՄՊԷՅ

Սարամպէյէն մեկնող կառախումբ		Կ-խմ. Թ. 121 խառն Առաւ. Ժ. Ք.
Սարամպէյ	Մեկ.	6 7
Թաթար Բազարճըգ	ժամ.	6 41
	Մեկ.	6 51
Փիլիպէ	ժամ.	8 4
	Մեկ.	8 29
Գամ մոլլա		9 2
Բուրգազլը		9 47
Եէնի-Մահալլէ		10 35
Հասքէօյ-Գարաքլիսէ		11 35
Թրնովա	ժամ.	12 43
	Մեկ.	1 23
Հարմանլը		2 11
Մուսթաֆա-փաշա		3 22
Գատըքէօյ		4 8
Ադրիանուպոլիս	ժամ.	4 54
		Իրիկ.
		Կ-խմ. Թ. 1 ձանբ. Առաւ. Ժ. Ք.
Ադրիանուպոլիս	Մեկ.	6
Օսրիլի		6 52
Գուլէլի-Պուրկազ (Պէ-ֆէ)		7 16
[illegible]		[illegible]
[illegible]		[illegible]
Լիւլէ-Պուրկազ		8 49
Սէյտլէր-չիֆթլիք		9 29
Մուրաթլը-Քէօրէքլի		10 29
Չորլու	Մեկ.	11 35
Չէրքէսքէօյ		12 15
Սինէքլի		12 45
Գապաքճէ	Մեկ.	[illegible]
Չաթալճա		[illegible]
Հատըմքէօյ		[illegible]
Սբարթա-գուլէ		[illegible]
Քիւչիւք-չէքմէճէ		[illegible]
Այաթէֆանոս		[illegible]
Մաքրիգիւղ		[illegible]
Եէտի-գուլէ		[illegible]
Գում-գափու		[illegible]
Կ. Պոլիս (Պէ-ֆէ)	ժամ.	[illegible]
		Իրիկ.

ԳԻԾ ԳՈՒԼԷԼԻ-ՊՈՒՐԿԱԶ-ՏԷՏԷԱՂԱՃ

Տէտէաղաճէն մեկնող կառախումբ		Կ-խմ. Թ. 222 խառն	Ադրիանուպոլսէն մեկնող կառախումբ		Կ-խմ. Թ. 221 խառն
222 թիւ կառախումբն երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը կը բանի։		կէս օրէն վերջը Ժ. Ք.	221 թիւ կառախումբն երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը կը բանի։		Առաւ. Ժ. Ք.
Տէտէաղաճ	Մեկ.	12 14	Գուլէլի-Պուրկազ	Մեկ.	8 52
Ֆէրրէ		1 54	Տիմիթօքա		9 37
Պիտիքլի		3 20	Սուֆլի		11 2
Սուֆլի		4 23	Պիտիքլի		12 10
Տիմիթօքա		5 42	Ֆէրրէ		1 21
Գուլէլի-Պուրկազ	ժամ.	6 17	Տէտէաղաճ	ժամ.	2 28
		Իրիկ.			Իրիկ.
2 թիւ կառախումբին հետ կը հաղորդակցի։			2 թիւ կառախումբին հետ կը հաղորդակցի։		

ԳԻԾ ՎԱՌՆԱ–ՌՈՒՍՃՈՒՔ

Վառնայէն մեկնող կառախումբ		Կ-խմ. Թ. 402 Թղթատար Առաւ. Ժ. Ք.	Առաւ. Ժ. Ք.
Վառնա (Պէ-ֆէ)	Մեկ.		8 15
Կիւպէճէ		8 47	8 49
Պրավատի		9 47	9 52
Շումնու-Ռօտտ		10 45	10 50
Շէյթանճըք (Պէ-ֆէ)		11 45	12 8
Իշիքլար		12 55	12 57
Ռազկրատ		1 36	1 41
Վէթովա		2 37	2 41
Չէրնավոտա		3 14	3 19
Ռուսճուք (Պէ-ֆէ)	ժամ.	3 56	
		Իրիկ.	

ԳԻԾ ՌՈՒՍՃՈՒՔ–ՎԱՌՆԱ

Ռուսճուքէն մեկնող կառախումբ		Կ-խմ. Թ. 421 խառն Առաւ. Ժ. Ք.	Առաւ. Ժ. Ք.
Ռուսճուք	Մեկ.	7 49	7
Չէրնավոտա		8 46	7 54
Վէթովա		10 2	8 49
Ռազկրատ		11 13	10 20
Իշիքլար		12 7	11 16
Շէյթանճըք		1 28	12 36
Շումնու-Ռօտտ		2 43	1 43
Պրավատի		3 53	2 48
Կիւպէճէ		4 32	3 56
Վառնա	ժամ.		
		Իրիկ.	

ԳԻԾ ՍԷԼԱՆԻԿ–ԻՍՔԻՒՊ–ՄԷԹՐՕՎԻՑԱ

Սէլանիկէն մեկնող կառախումբ		Կ-խմ. Թ. 522 խառն Առաւ. Ժ. Ք.
Սէլանիկ (Պէ-ֆէ)	Մեկ.	6 40
Թօբսին		7 8
Ամաթօվօ		8 34
Քարասուլու		9 9
Կումէնճէ (Հալթ)		9 25
Կէօրկէլի		10 27
Միրօվճէ		11 25
Սթրումնիցա (Հալթ)		11 42
		կէս օր
	ժամանում	12 31
Տէմիրգափու (Պէ-ֆէ)	Մեկնում	12 56
Քրիվօլաք		2 4
Վէնէճիանօ-Կրասթօք		3 7
Քէօփրիւլիւ		4 30
Զէլէնիքօ		5 38
		Իրիկ.
Իւսքիւպ (Պէ-ֆէ)	ժամ.	6 34

Միթրովիցայէն մեկնող կառախումբ		Կ-խմ. Թ. 621 խառն Առաւ. Ժ. Ք.
	Մեկնում	
Միթրովիցա (Պէ-ֆէ)		8 55
Վրշթինա		10 11
Լիփճան		11 15
Ֆէրիզովիչ		12 16
Քաչանիք		
Էլէշան		
		Իրիկ.
Իւսքիւպ (Պէ-ֆէ)	ժամ.	2 45
		Կ-խմ. Թ. 521 խառն Առաւ. Ժ. Ք.
Իւսքիւպ (Պէ-ֆէ)	Մեկ.	6 9
Զէլէնիքօ		7 27
Քէօփրիւլիւ		8 48
Վէնէճիանօ-Կրասթօք		10 6
Քրիվօլաք		11 14
		կէս օր
	ժամանում	
Տէմիրգափու (Պէ-ֆէ)	Մեկնում	12 22
Սթրումնիցա		12 29
Միրօվճէ		1 40
Կէօրկէլի		2 38
Կումէնճէ		3 34
Քարասուլու		4 6
Ամաթօվօ		4 32
Թօբսին		5 23
Սէլանիկ (Պէ-ֆէ)	ժամ.	6 18
		Իրիկ.

ԳԻԾ ԹՐՆՈՎԱ–ԵԱՄՊՈԼԻ

Թրնովայէն մեկնող կառախումբ (*)		Կ-խմ. Թ. 522	Եամպոլիէն մեկնող կառախումբ (*)		Կ-խմ. Թ. 521
		Իրիկ.			Առաւ. Ժ. Ք.
Թրնովա	Մեկ.	1 5	Եամպոլի	Մեկ.	7
[illegible]		1 51	[illegible]		8 14
[illegible]		2 58	[illegible]		9 46
[illegible]		4 17	[illegible]		11 [illegible]
[illegible]		5 35	[illegible]		11 53
Եամպոլի	ժամ.	6 14	Թրնովա	ժամ.	12 13
122 և 121 թիւ կառախումբին հետ կը հաղորդակցի։			121 և 122 թիւ կառախումբին հետ կը հաղորդակցի։		

(*) 522 թիւ կառախումբն երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը կը բանի։

(*) 521 թիւ կառախումբն երեքշաբթի, հինգշաբթի և շաբաթ օրերը կը բանի։

ԳԻԾ ՌՈՒՍՃՈՒՔ–ՎԱՌՆԱ

Ռուսճուքէն մեկնող կառախումբ		Կ-խմ. Թ. 401 Թղթատար Առաւ. Ժ. Ք.	Առաւ. Ժ. Ք.
Ռուսճուք (Պէ-ֆէ)	Մեկ.		11 10
Չէրնավոտա		11 52	12 56
Վէթովա		12 [illegible]	[illegible]
Ռազկրատ		2 19	2 27
Իշիքլար		3 2	3 3
Շէյթանճըք (Պէ-ֆէ)		4 [illegible]	4 11
Շումնու-Ռօտտ		5 [illegible]	[illegible]
Պրավատի		6 5	[illegible]
Կիւպէճէ		6 57	
Վառնա	ժամ.		
		Իրիկ.	

Ծանօթ. — 401 և 402 թիւ թղթատար կառախումբները ամեն չորեքշաբթի օրը միայն կը բանին. [illegible]

ԳԻԾ ՎԱՌՆԱ–ՌՈՒՍՃՈՒՔ

Վառնայէն մեկնող կառախումբ		Կ-խմ. Թ. 422 խառն Առաւ. Ժ. Ք.	Առաւ. Ժ. Ք.
Վառնա	Մեկ.		7
Կիւպէճէ		8 32	8 33
Պրավատի		10 1	10 58
Շումնու-Ռօտտ		11 6	11 21
Շէյթանճըք		12 55	1 [illegible]
Իշիքլար		2 13	2 20
Ռազկրատ		3 2	3 [illegible]
Վէթովա		4 20	4 23
Չէրնավոտա		5 3	
Ռուսճուք	ժամ.	5 34	
		Իրիկ.	

421 և 422 թիւ խառն կառախումբները ամեն երկուշաբթի, չորեքշաբթի, ուրբաթ և կիրակի օրերը միայն կը բանին։

Այս կառախումբ Սէլանիկէն երկուշաբթի 522 թիւ կառախումբին հետ կը հաղորդակցի։

Այս կառախումբ Միթրովիցայէն 621 թիւ կառախումբին հետ կը հաղորդակցի։